

Mattanyň hoş habary

Giriş

Bu kitap Isanyň şägirdi Matta tarapyndan ýazyldy. Matta Isa duş-mazyndan ozal salgytçydy. Emma Isa Mesih bilen bolan duşuşyk onuň dünýägaraýşyny düýpgöter özgerdýär. Isa ony Öz yzyna eýermäge çagy-randa, Matta bada-bat kärini taşlap, Onuň yzyna düşýär. Matta Isa nirä gitse, Onuň bilen bile gidýär we soňra Onuň 12 resulynyň biri bolýar.

Matta öz kitabynda Köne Äht ýaz-gylaryna ýygy-ýygydan salgylanýar. Ol kitabyňy Isanyň nesil daragtyny beýan etmekden başlaýar. Şeýle etmek bilen, ol Isanyň tötänlikden peýda bol-man, eýsem Köne Ähtdäki wadalara görä doglandygyny nygtaýar. Matta Isanyň Mesihdigini, Onuň pygamber-ler arkaly wada berlen Patyşadygyny aýan edýär. Pygamberler Isa Mesihni Dawut pygamberiň neslinden doglup, Hudaýyň Şalygyny berkarar etjek Ha-

lasgärdigini müňlerçe ýyl ozal aýdyp geçipdirler. Matta özüniň şaýat bolan wakalaryny beýan edip, Isa Mesihni dogrudan-da Hudaýyň Ogludygyny tassyklaýar.

Matta Hudaýyň Şalygy barada örän köp ýazýar. Ol bu Şalygyň gündogarda, ýa günbatarda, ýa haýsydyr başga bir ýerde däl-de, adamlaryň özlerini Isa tabşyryp, Oňa eýeren ýerlerinde berkarar bolýandygyny okyjylaryna mälim edýär. Isa Mesihe iman edip, Onuň tabşyryklaryny berjaý edýän islendik adam dogry durmuşda ýaşap, Hudaýyň Şalygyny miras alýar.

Matta öz kitabynda Isany Mugal-lym diýip atlandyrýar, sebäbi Isa Mukaddes Ýazgylary doly ygtyýar-lylyk bilen teswirlärdi, Hudaýyň Şalygyny Şaýat hökmünde beýan ederdi.

Mazmuny

Isa Mesihni nesil daragty we dogluşy	1:1–2:23
Ýahya pygamberiň hyzmaty	3:1-12
Isanyň çümdürilmegi we synalmagy	3:13–4:11
Isanyň Jelile welaýatyndaky hyzmaty	4:12–18:35
Jelileden Iýerusalime çenli	19:1–20:34
Iň soňky hepde we Iýerusalim şäherine girmegi	21:1–27:66
Reb Isanyň ölümi we direlişi	28:1-20

1-nji bap

Isa Mesihni nesil daragty*(Luka 3:23-38)*

¹Ybraýmyň we Dawudyň neslinden bolan Isa Mesihni nesil daragtynyň ýazgysy, ine, şeýledir: ²Ybraýymdan Yshak, Yshakdan Ýakup, Ýakupdan Ýahuda we onuň doganlary dünýä indi. ³Ýahudadan Peres bilen Zerah doguldy, olaryň ejesi Tamardy. Peresden Hesron, Hesrondan Ram doguldy. ⁴Ramdan Eminadap, Eminadapdan Nahşon, Nahşondan Salmon doguldy. ⁵Salmondan Bowaz dünýä indi, onuň ejesi Rahapdy. Bowazdan Obet dünýä indi, onuň ejesi Rutdy. Obet Ýýşaýyň kakasydy. ⁶Ýýşaýdan Dawut patyşa doguldy. Dawutdan Süleýman dünýä indi, onuň ejesi Uryýanyň dul aýaly Batşebady. ⁷Süleýmandan Rehabgam, Rehabgamdan Abyýa, Abyýadan Asa, ⁸Asadan Ýehoşapat, Ýehoşapatdan Ýehoram, Ýehoramdan Uzyýa doguldy. ⁹Uzyýadan Ýotam, Ýotamdan Ahaz, Ahazdan Hizkiýa, ¹⁰Hizkiýadan Manaşa, Manaşadan Amon, Amondan Ýoşyýa doguldy. ¹¹Ýoşyýa Babyl sürgüniniň önüsyraşynda doglan Ýekonyanyň we onuň doganlarynyň atasydy. ¹²Ýekony Babyl sürgüninden soňra doglan Şeýaltyýeliň atasydy. Şeýaltyýelden Zerubabyl, ¹³Zerubabyladan Abyhut, Abyhutdan Eliýakym, Eliýakymdan Azor, ¹⁴Azordan Sadok, Sadokdan Akym, Akymdan Elihut, ¹⁵Elihutdan Elgazar, Elgazardan Mattan, Mattandan Ýakup

doguldy. ¹⁶Ýakup Merýemiň adamsy Ýu-subyň atasydy, Merýemden bolsa Mesih ^a diýip atlandyrylan Isa doguldy.

¹⁷Şeýlelikde, Ybraýymdan Dawuda çenli bolan nesiller jemi on dört arkadyr. Dawutdan Babyl sürgünine çenli hem on dört, Babyl sürgüninden Mesihe çenli hem on dört arkadyr.

Isa Mesih dogulýar*(Luka 2:1-7)*

¹⁸Isa Mesihni dogluşy şeýle boldy: Onuň ejesi Merýem bilen Ýusup adaglydy, emma olar entek ýassykdaş bolmankalar, Merýem özüniň Mukaddes Ruh arkaly göwreli bolandygyny bildi. ¹⁹Onuň adaglysy Ýusup dogruçyl adamdy, şoňa görä ol Merýemiň ile masgara bolmagyny islemän, ony ýaşyryn aýryp goýbermegi ýüregine düwdi. ²⁰Ýusup bu hakda oýlanyp ýörkä, Rebbiň bir perişdesi onuň düýşüne girip: «Eý, Dawut ogly Ýusup! Sen Merýeme öýlenmekden gorkma, sebäbi onuň göwresindäki Mukaddes Ruh arkalydyr. ²¹Ol bir Ogul dograr, sen Onuň adyna Isa ^b dakarsyň, sebäbi Ol Öz halkyny günälerinden halas eder» diýdi. ²²⁻²³Bularyň hemmesi Rebbiň pygamber arkaly: «Ine, boý gyz göwreli bolup, Ogul dograr. Onuň adyna Imanuwel dakarlar» diýip aýdan sözünüň berjaý bolmagy üçin boldy. Bu at «Hudaý biziň bilendir» diýmegi aňladýar. ²⁴Ýusup ukudan oýanansoň, Rebbiň perişdesiniň buýrugyny ýerine ýetirip, Merýeme öylendi. ²⁵Emma Merýem ogluny ^c dogurýança,

^a **1:16 Mesih** – ýewreýler bu sözi Hudaý tarapyndan wada berlen Patyşa babatynda ulanýarlar. Sözlüğe seret.

^b **1:21 Isa** – bu söz *Reb halas edýär* diýmegi aňladýar.

^c **1:25 Ogluny** – käbir golýazmalarda *nowbahar ogluny*.

Ýusup oňa ýanaşmady. Ýusup doglan çaganyň adyna Isa dakdy.

2-nji bap

Müneçjimler gündogardan gelyär

¹Isa Hirod patyşanyň döwründe Ýahudyýanyň Beýtullaham şäherinde eneden doguldy. Şonda müneçjimler gündogardan Iýerusalime gelip: ²«Ýahudylaryň patyşasy bolup doglan nirede? Biz Onuň dogluş ýyldyzyny gördük we Oňa sežde etmäge geldik» diýdiler. ³Hirod patyşa muny eşidende, onuň özi-de, tutuş Iýerusalim halky-da galagopluga düşdi. ⁴Ol ähli ýolbaşçy ruhanylary, Töwrat mugallymlaryny ýygnap, olardan Me-sihiň nirede dogulmalydygy hakynda sorady. ⁵Olar şeýle jogap berdiler: «Ol Ýahudyýadaky Beýtullaham şäherinde dogulmaly, sebäbi pygamber şeýle yazypdyr:

⁶„Emma sen, eý, Ýahuda
ýurdundaky Beýtullaham!
Ýahuda hökümdarlarynyň
arasynda asla kiçisi däl-siň sen.
Çünki senden bir Hökümdar
çykar,
halkym Ysraýylyň çopany
bolar“».

⁷Onsoň Hirod müneçjimleri gizlin çagyryp, olardan ýyldyzyň haçan görnendigi barada jikme-jik sorady. ⁸Hirod: «Baryň, çaga baradaky habaryň anygyna ýetiň. Ony tapan badyňyza, maňa habar beriň. Menem baryp, Oňa sežde etjek» diýip, olary Beýtullahama iberdi. ⁹Olar patyşany diňläp, ýola düşdüler.

Ine, olaryň gören dogluş ýyldyzy ýene peýda boldy we öňlerine düşüp, çaganyň doglan ýeriniň üstüne gelip durdy. ¹⁰Ýyldyzy görenlerinde, olaryň şatlyklarynyň çägi bolmady. ¹¹Olar öýe girip, çaga bilen ejesi Merýemi gördüler. Şonda dyza çöküp, Oňa sežde etdiler-de, hazynalaryny açyp, altyn, hoşboý tütetgiler we mür^a sowgat berdiler. ¹²Hirodyň ýanyna gaýdyp barmazlyk hakda düýş arkaly duýduryş berlensoň, müneçjimler öz ýurtlaryna başga ýol bilen gaýtdylar.

Ýusup maşgalasy bilen Müsüre gaçýar

¹³Müneçjimler gidenden soň, Rebbiň bir perişdesi Ýusubyň düýşüne girip: «Tur! Çaga bilen ejesini al-da, Müsüre gaç. Özüm habar berýänçäm, şol ýerde gal, sebäbi Hirod çagany öldürmek üçin Onuň gözlegine çykmakçy bolýar» diýdi. ¹⁴Şeýlelikde, Ýusup turdy-da, çaga bilen Onuň ejesini alyp, şol gije Müsüre tarap ýola düşdi. ¹⁵Ol tä Hirod ölyänçä, şol ýerde galdy. Şunlukda, Rebbiň: «Oglumy Müsürden çagyrdym» diýip, pygamber arkaly aýdan sözi berjaý boldy.

¹⁶Müneçjimleriň aldanyňy bilip, Hirod gahar-gazaba mündi. Ol müneçjimlerden sorap anyklan wagtyňa görä, Beýtullaham bilen onuň daş-töweregindäki obalarda doglan iki ýaşyndaky we iki ýaş yetmedik erkek göbekli çagalaryň ählisini öldürtti. ¹⁷Şeýdip, Ýermeýa pygamberiň şu aýdanlary berjaý boldy:

¹⁸«Ramadan bir ses eşidildi,
agy we aýy perýat sesleri,
Rahel çagalary üçin aglaýar,

^a **2:11 Mür** – atyr ýasamakda we merhumy jaýlamakda ulanylan ýakymly ysly ösümlik. Sözlüge seret.

teselli berilmegini islemeyär, çünkü olar indi ýok».

Ýusup maşgalasy bilen Nasyra gaýdyp gelyär

¹⁹Hirod ölendenden soň, Rebbiň bir perişdesi Müsürde Ýusubyň düýşüne girip: ²⁰«Tur, çaga bilen Onuň ejesini al-da, Ysraýyla dolan, sebäbi çaganyň janynyň kastyna çykanlar öldi» diýdi. ²¹Onsoň Ýusup çaga bilen ejesini alyp, Ysraýyla gaýtdy. ²²Ýöne Arhelanyň öz atasy Hirodyň ýerine Ýahudyýanyň patyşasy bolanyny eşidip, ol ýere barmaga gorkdy. Düýşüň üsti bilen duýduryş berlensoň, ol Jelile welaýatyna tarap ýola düşdi. ²³Ol ýere baryp, Nasyra diýen şäherde mesgen tutdy. Şeýdip, pygamberler arkaly: «Oňa nasyraly diýler» diýip aýdylan söz berjaý boldy.

3-nji bap

Ýahýa çümdürijiniň wagzy (Mark 1:1-8; Luka 3:1-18; Ýohanna 1:19-28)

¹Şol günlerde Ýahýa çümdüriji peýda bolup, Ýahudyýa çölünde wagyz etmäge başlady. ²Ol: «Toba ediň, sebäbi Göğüň Şalygy golaýlady» diýýärdi. ³Ine, Işaýa pygamberiň ol hakynda: «Çölde bir ses gygryýar: „Rebbe ýol taýynlaň! Onuň ýodalaryny düzläň!“ diýýär» diýip aýdan şol adamy Ýahýadyr. ⁴Ýahýanyň düýe ýüňünden eşikleri, bilinde gaýyşdan guşagy bardy. Onuň iýmiti çekirtge bilen meýdan balydy. ⁵Tutuş Iýerusalimiň, Ýahudyýanyň we lordan etrabyňyň ähli halky onuň ýanyna gelyärdi. ⁶Olar günäleri üçin toba edip, Ýahýa tarapyndan Jordan derýasynda çümdürilýärdiler.

⁷Ýahýa fariseýleriň we saddukeýleriň eňemesiniň çümdürilmek üçin öz ýanyna gelyändiglerini göreňde, olara şeýle diýdi: «Eý, alahöwrenler nesli! Geljek gazapdan gaçyp gutulyp biliris öýdýäňizmi? ⁸Mundan beýläk eden tobaňyza mynasyp miwe beriň. ⁹Öz-özünüze: „Biziň atamyz Ybraýymdyr“ diýip oýlamaň. Men size şuny aýdaýyn: Hudaý Ybraýym üçin şu daşlardan hem perzent ýaradyp bilýändir! ¹⁰Ine, palta eýýäm agaçlaryň düýbünde ýatyr: oňat miwe bermeýän her bir agaç çapylyp, oda taşlanar. ¹¹Toba edendigiňiziň nyşany hökmünde men sizi suwa çümdürýärim, emma menden soňra Geljek menden has güýçlüdir. Men Onuň çaryklaryny götermäge-de mynasyp dälidirin. Ol sizi Mukaddes Ruha hem-de oda çümdürer. ¹²Onuň harman sowurýan çarşagy elindedir. Ol harman ýerini süpürüp, bugdaýyny ammara üýşürer, samany bolsa sönmez otda ýakar».

Isa suwa çümdürilýär (Mark 1:9-11; Luka 3:21,22)

¹³Onsoň Isa Ýahýa tarapyndan çümdürilmek üçin Jelileden lordana, Ýahýanyň ýanyna geldi. ¹⁴Emma Ýahýa Ony saklap: «Sen meni çümdürmeli welin, Seniň Özüň meniň ýanyma gelyärsiňmi?» diýdi. ¹⁵Isa oňa: «Goý, häzir şeýle bolsun, sebäbi bize Hudaýyň islegini berjaý etmek ýaraşyandyr» diýip jogap berdi. ¹⁶Isa suwa çümdürilip çykan badyna gökler açyldy. Ol Hudaýyň Ruhunyň kepderi görnüşde Öz üstüne inip gelyänini gördi. ¹⁷Şol wagt gökden: «Bu Meniň söwer Oglumdyr, Men Ondan köp razydyryn» diýen owaz geldi.

4-nji bap

*Isa synalýar**(Mark 1:12,13; Luka 4:1-13)*

¹Soňra iblisiň synamagy üçin, Mukaddes Ruh Isany çöle äkitdi. ²Isa kyrk gije-gündiz agyz bekländen soňra ajkdy. ³Şol wagt Onuň ýanyna azdyryjy şeýtan gelip: «Eger Sen Hudaýyň Ogly ^a bolsaň, onda şu daşlaryň çörege öwürmegini buýur» diýdi. ⁴Emma Isa oňa: «„Ynsan diňe çörek bilen ýaşaman, eýsem Rebbiň agzyndan çykýan her bir söz bilen hem ýaşaýar“ diýip ýazylgydyr» diýip jogap berdi. ⁵Soňra iblis Isany mukaddes şäher Iýerusalime getirdi. Ony ybadathananyň çür depesine çykaryp: ⁶«Eger Sen Hudaýyň Ogly bolsaň, Özüňi aşak okla. Çünki şeýle ýazylgydyr:

„Ol perişdelerine Sen babatda emr eder.

Aýagyň daşa büdremez ýaly,
olar Seni ellerinde göterer“»
diýdi.

⁷Isa oňa: «„Hudaýyňyz Rebbi synamaň“ diýip hem ýazylgydyr» diýdi.

⁸Bu gezek iblis Isany beýik bir dagyň çür başyna çykardy. Oňa dünýäniň ähli şalyklaryny we olaryň şan-şöhratyny görkezip: ⁹«Eger dyzyňa çöküp, maňa sežde etseň, bularyň baryny Saňa bereýin» diýdi. ¹⁰Isa oňa: «Ýok bol, şeýtan! „Hudaýyňyz Rebbe sežde ediň, diňe Oňa gulluk ediň“ diýip ýazylandyr» diýdi.

¹¹Şundan soň iblis Isany taşlap gitdi. Perişdeler gelip, Isa hyzmat etdiler.

*Isa Hoş Habary yglan etmäge başlaýar**(Mark 1:14,15; Luka 4:14,15)*

¹²Isa Ýahýanyň tussag edilendigini eşidende, Jelilä dolandy. ¹³Ol ilki Nasyra şäherine geldi, emma ol ýerde uzak eglenmän, Zebulun bilen Naftaly we laýatyndaky Jelile kölüniň kenarynda ýerleşýän Kapernaumda ornaşdy. ¹⁴Şunlukda, Işaya pygamber arkaly aýdylan şu söz berjaý boldy:

¹⁵«Eý, Zebulun we Naftaly ýurdy!
Deňiz ýakasyndaky ýol,
Iordanyň aňyrsy!
Eý, keseki milletleriň ýaşaýan
Jelilesi!

¹⁶Tümlükde mesgen tutan halk
beýik nur gördi,
tüm garaňkylykda ýaşaýanlaryň
üstlerine nur saçyldy».

¹⁷Şol wagtdan başlap, Isa: «Toba ediň, çünki Gögüň Şalygy golaýlady» diýip, wagyz etmäge başlady.

*Isa ilkinji şägirtlerini saýlaýar**(Mark 1:16-20)*

¹⁸Isa Jelile kölüniň kenaryndan geçip barýarka, köle tor taşlap duran iki dogany gördi. Olaryň biri Petrus lakamly Simun, beýlekisi hem Andrysdy. Olar balykçydylar. ¹⁹Isa olara: «Meniň yzyna düşüň, Men sizi ynsan tutýan balykçylar edeyin» diýdi. ²⁰Olar hem şol wagtyň özünde torlaryny taşlap, Onuň yzyna düşdüler. ²¹Biraz yöränlerinden soň, Isa başga iki dogany, Zebedeýiň ogullary Ýakup bilen Ýohannany gördi. Olar gaýygyň içinde

^a 4:3 *Hudaýyň Ogly* – Köne Ähtde bu at patyşalar üçin ulanylýardy. Täze Ähtde bolsa bu at Hudaý tarapyndan saýlanyp-seçilen diýmegi aňladýar. Sözlüğe seret.

kakalary Zebedeý bilen torlaryny bejerip otyrdylar. Isa olary çagyrdy. ²²Olar hem dessine gaýyk bilen kakalary Zebedeýi taşlap, Isanyň yzyna düşdüler.

Isa hassalary sagaldýar

²³Isa tutuş Jeliläni aýlanyp çykdy. Ol ýerdäki sinagogalarda sapak berip, Gögün Şalygynyň Hoş Habaryny wagyz etdi, halkyň arasyndaky her hili keselleri, hassalary sagaltdy. ²⁴Onuň at-owazasy bütin Siriýa ýaýrady, dürli kesellere duçar bolan ähli hassalary, arwah-jyn eýelänleri, tutgaýlylary we oturalary Isanyň ýanyna getirdiler, Ol hem olary sagaltdy. ²⁵Jelileden, Dekapolisden ^a, Iýerusalimden, Ýahudyýadan we Iordaniýa gündogar tarapyndan uly mähelle Onuň yzyna düşdi.

5-nji bap

Hakyky bagtyýarlyk

(Luka 6:20-23)

¹Isa üýşen mähelläni görüp, daga çykyp oturdy. Şägirtleri Onuň ýanyna geldiler, ²Isa hem olara öwretmäge başlady:

³«Ruhy garyplar bagtlydyr, çünki Gögün Şalygy olaryňkydyr.

⁴Gussa çekýänler bagtlydyr, çünki olara göwünlik berler.

⁵Ýumşak adamlar bagtlydyr, çünki olar ýer yüzüni miras alarlar.

⁶Dogrulyga ajygyp-suwsanlar bagtlydyr, çünki olar doýup-ganarlar.

⁷Rehimliler bagtlydyr, çünki olara-da rehim ediler.

⁸Kalby päkler bagtlydyr, çünki olar Hudaýy görerler.

⁹Parahatlyk döredýänler bagtlydyr, çünki olara Hudaýyň ogullary diýler.

¹⁰Dogrulyk üçin yzarlanýanlar bagtlydyr, çünki Gögün Şalygy olaryňkydyr.

¹¹Men sebäpli adamlaryň size sögen, yzarlan, nähäk ýere her hili gyбатыňyzy eden mahaly bagtlysyňyz! ¹²Şatlanyň, begeniň, sebäbi göklerde aljak sylagyňyz uludyr. Sizden öň pygamberler-de şeýdip yzarlandylar.

Duz we ýşyk

(Mark 9:50; Luka 14:34,35)

¹³Siz ýeriň duzusyňyz, emma duz ta-gamyny ýitirse, ol näme bilen duzlanar? Daşary zyňlyp, aýak astynda depelenmekden başga hiç zada ýaramaz. ¹⁴Siz dünýäniň ýşygysyňyz. Depede gurlan şäheri gizläp bolmaz. ¹⁵Çyrany ýakyp, gabyň aşagynda goýýan däl-dirler. Ony çyradanyň üstünde goýýandyrlar, şonda ol öýdäkileriň hemmesine ýşyk berýändir. ¹⁶Goý, siziň ýşygyňyz adamlaryň öňünde parlasyň, şonda olar gowy işleriňizi görüp, gökdäki Ataňyzy şöhratlandyrlarlar.

Isa Töwrat hakynda söz açýar

¹⁷Maňa Töwrat bilen pygamberleriň ýazgylaryny bozmaga gelendir öýt-män. Men bozmaga däl-de, olary amala aşyrmaga geldim. ¹⁸Size dogrusyny aýdýaryn, asman bilen ýer ötyänçä, ähli zat amala aşýança, Töwratdan ýekeje harp-da, bir nokat-da ölçmez. ¹⁹Şonuň üçin hem kim bu buýruklaryň iň kiçisinden birini bozsa we şeýle etmegi başgalara öwretse, ol Gögün Şalygynda iň kiçi saýylar. Emma kim bulary berjaý edip, başgalara-da öwretse, ol Gögün Şalygynda uly saýylar. ²⁰Men size şuny aýdýaryn:

^a 4:25 **Dekapolis** – Samariýa bilen Jeliläniň gündogarynda ýerleşen on şäheriň umumy ady. Sözlüğe seret.

dogrulygyňyz Töwrat mugallymlaryňky bilen fariseýleriňkiden artyk bolmasa, Göğün Şalygyna asla girmersiňiz.

Gahar we höküm

²¹Siz ata-babalarymyza: „Adam öldürme, kim adam öldürse, höküme sezewar bolar“ diýlenini eşidensiňiz. ²²Emma Men size aýdýaryn: öz doganyňa gaharlanan^a adam hem höküme sezewar bolar. Kim öz doganyňa „raka“^b diýse, ýokary mejlisiň hökümüne sezewar bolar. Hatda hiç kim „samsyk“ hem diýmesin, ýogsam dowzah oduna taşlanar. ²³Şonuň üçin gurbanlyk sypasynda sadaka bermäge barýarkaň, doganyňyň senden öýke-kinesiniň bardygy ýadyňa düşse, ²⁴sadakaňy sypanyň önünde goý-da, gidip öňürti doganyň bilen ýaraş. Soňra gelip, sadakaňy hödür et.

²⁵Dawagäriň bilen entek ýoldakaň ýaraş, ýogsam ol seni kaza, kazy hem zyndan sakçysyna tabşyryp, zyndana düşmegiň ahmal. ²⁶Saňa dogrusyny aýdýaryn, jerimäni doly töleýänçäň, ol ýerden çykmarsyň.

Zynahorlyk

²⁷Siz: „Zyna etme“ diýlenini hem eşidensiňiz. ²⁸Emma Men welin kim başga aýala azgyn höwes bilen baksa, öz ýüreginde eýýäm onuň bilen zyna edendir diýýäriň. ²⁹Sag gözüň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony sogrup taşla. Bir synaňyň ýok bolmagy tutuş göwräniň dowzaha atylmagyndan go-wudyr. ³⁰Sag eliň seniň günä etmegiňe

sebäp bolsa, ony kesip taşla. Bir synaňyň ýok bolmagy tutuş göwräniň dowzaha taşlanmagyndan go-wudyr.

Talak

(Mark 10:11-12; Luka 16:18)

³¹Şeýle hem: „Kim aýalyny kowup goýberse, oňa talak hatyny bersin“ diýlendir. ³²Emma Men size diýýäriň, aýalyny zynadan başga sebäp bilen aýran adam onuň zyna etmegine sebäp bolýandyr. Aýrylyşan aýala öýlenen adam hem zyna edýändir.

Ant içmek barada

³³Siz ýene gadymkylara: „Ýalandan ant içme, emma Rebbiň önünde içen antlaryňy berjaý et“ diýlenini hem eşidensiňiz. ³⁴Men welin size asla ant içmäň diýýäriň. Gökden ant içmäň, çünki gök Hudaýyň tagtydyr. ³⁵Ýerden hem ant içmäň, çünki ýer Onuň aýaklarynyň kürsüsidir; Iýerusalimden-de ant içmäň, çünki ol Beýik Patyşanyň şäheridir. ³⁶Öz başyňyzdan hem ant içmäň, sebäbi siz onuň ýeke gylyny-da ak ýa gara edip bilýän dälisiňiz. ³⁷Siziň „hawaňyz“ hawa, „ýoğuňyz“ ýok bolsun. Mundan artygy şeýtandandyr.

Göze – göz, dişe – diş

(Luka 6:29,30)

³⁸Siz: „Göz ornuna göz, diş ornuna diş“ diýlenini eşidensiňiz. ³⁹Emma Men size diýýäriň: ýaramaz adama garşy durma. Seniň sag ýaňagyňa urana, beýleki ýaňagyňy-da tut. ⁴⁰Seniň bilen dawalaşyp,

^a 5:22 *Gaharlanan* – käbir golyazmalarda *hiç bir sebäpsiz gaharlanan*.

^b 5:22 *Raka* – arameýçe bu söz *boş kelle* diýmegi aňladýar.

köynegiňi aljak bolýana donuňy-da ber.
⁴¹Kim seni özi bilen bir menzil ýol ýöremäge mejbur etse, sen onuň bilen iki menzil ýol ýöre. ⁴²Dileg salana ber, karz dileýänden ýüzüňi öwürme.

Duşmanlaryňyzy söýüň

(Luka 6:27-28,32-36)

⁴³Siz: „Ýakynyňy söý, duşmanyňy ýigren“ diýlenini hem eşidensiňiz. ⁴⁴Emma Men size diýýärim: duşmanlaryňyzy söýüň, özüňizi yzarlaýanlar üçin doga-dileg ediň. ^a ⁴⁵Şonda siz gökdäki Ataňyzyň ogullarydygyňyzy subut edersniňiz. Gökdäki Ataňyzyň Öz güneşini ýamanlaryň hem, ýagşylaryň hem üstüne dogdurýar, ýagmyryny dogrularyň hem, egrileriň hem üstüne ýagdyrýar. ⁴⁶Siz özüňizi söýýänleri söýýän bolsaňyz, onda näme sylag alarsyňyz? Salgyt ýygnaýanlar-da şeýle etmeýärmä näme? ⁴⁷Diňe öz dostlaryňyza salam berýän bolsaňyz, onda näme artykmaç iş edýärsiňiz? Butparazlar-da şeýle etmeýärmä näme? ⁴⁸Şeýlelikde, gökdäki Ataňyzyň kämil bolşy ýaly, siz hem kämil boluň».

6-njy bap

Sadaka bermek barada

¹«Habardar boluň, sogap işleriňizi adamlara görünmek üçin hemmeleriň gözünüňi alnynda etmäň. Beýle etseňiz, gökdäki Ataňyzdan sylag almarsyňyz. ²Şonuň üçin hem mätäje sadaka bereni-

ňizde, öňüňizde surnaý çaldyryp, muny uly ile jar etmäň. Adamlaryň öwgüsini gazanjak bolup, ikiýüzlülere sinagogalarda, köçelerde şeýle edýärler. Size dogrusyny aýdýaryn: olar eýýäm öz sylagyny alandyrlar. ³Siz sadaka bereňizde, sag elniňiziň näme edýänini sol elniňiz bilmesin. ⁴Şunlukda, berýän sadakaňyz gizlin bolsun. Gizlinlikde edileni görýän Ataňyz siziň sylagyňyzy berer ^b.

Hudaýa doga-dileg etmek hakda

(Luka 11:2-4)

⁵Doga-dileg edeniňizde, ikiýüzlüler ýaly bolmaň. Olar göz üçin sinagogalarda, köçeleriň burçlarynda durup, doga okamagy halaýarlar. Size dogrusyny aýdýaryn, olar eýýäm öz sylagyny alandyrlar. ⁶Emma siz doga-dileg edeniňizde, otagyňyza girip, gapyny ýapyň-da, görünmeýän Ataňyza gizlinlikde ediň. Gizlinlikde edileni görýän Ataňyz siziň sylagyňyzy berer. ⁷Doga-dileg edeniňizde, butparazlar ýaly, boş sözleri gaýtalap durmaň. Olar köp sözlemek bilen eşidileris öýdýärler. ⁸Olar ýaly bolmaň. Ataňyz size nämeleriň gerekdigini Özünden dilemänkäňiz bilýär ahryryn. ⁹Şonuň üçin, şeýle doga-dileg ediň:

„Eý, gökdäki Atamyz!

Adyň mukaddes bolsun!

¹⁰ Patyşalygyň gelsin!

Gökde bolşy ýaly,

ýerde-de Seniň islegiň amala

aşsyn!

^a **5:44** Käbir golýazmalarda *Özüňize gargaýanlar üçin ýagşylyk diläň, özüňizi ýigrenýänlere ýagşylyk ediň, özüňizi ynjadýanlar, yzarlaýanlar üçin Hudaýa doga okaň* diýen jümle hem bar.

^b **6:4** *Siziň sylagyňyzy berer* – käbir golýazmalarda *siziň sylagyňyzy aç-açan berer*. 6-njy aýatda hem şeýle.

¹¹ Gündelik çöregimizi bize şu gün ber.

¹² Bize ýamanlyk edýänleri bagyşlaýşymyz ýaly, Sen hem biziň ýazyklarymyz bagyşla.

¹³ Bizi synaga salma, gaýtam bizi şeýtandan halas et. ⁴⁶

¹⁴ Başgalaryň özüňize eden ýazyklaryny bagyşlasaňyz, gökdäki Ataňyz hem siziň ýazyklaryňyzy bagyşlar. ¹⁵ Emma siz olaryň ýazyklaryny bagyşlamasaňyz, Ataňyz hem siziň ýazyklaryňyzy bagyşlamaz.

Agyz bekleme hakynda

¹⁶ Agyz bekläniňizde ikiýüzlüler ýaly ýüzüňizi sallamaň. Olar adamlara agyz bekleýändiklerini görkezjek bolup, özlere timar bermeýärler. Size dogrusyny aýdýaryn, olar eýýäm öz sylagyny alandyrlar. ¹⁷ Emma siz agyz bekläniňizde, başyňyza ýag guýup, ýüzüňizi ýuwuň. ¹⁸ Şonda siziň agyz bekleýändigiziň adamlara däl-de, diňe ýaşyryn Ataňyza görner. Gizlinlikde edileni görýän Ataňyz siziň sylagyňyzy berer.

Gökdäki hazyna barada

(Luka 12:33,34; 11:34-36; 16:13)

¹⁹ Bu dünýäde özüňize hazyna ýygnamaň, bu ýerde ony güýe bilen pos iýýändir, munda ogrular girip ogurlaýandyr. ²⁰ Muňa derek özüňize gökde hazyna ýygnaň, ol ýerde ne güýe, ne pos iýýändir, ne-de ogrular girip ogurlaýandyr. ²¹ Hazynaňyz niredede bolsa, ýüregiňiz hem şol ýerde bolar.

²² Bedeniň çyrasy gözdür. Gözüň sagdyn bolsa, tutuş bedeniň hem ýagty bolar. ²³ Gözüň şikesli bolsa, tutuş

bedeniň hem garaňky bolar. Eger sendäki uşyk garaňky bolsa, onda ol nähili elhenç garaňkylykdyr!

²⁴ Hiç kim iki hojaýyna hyzmat edip bilmez. Ol ýa birini ýigrenip, beýlekisini söýer, ýa-da birine wepaly bolup, beýlekisini äsgermezlik eder. Siz hem Hudaýa, hem baýlyga hyzmat edip bilmersiňiz.

Gaygy etmäh

(Luka 12:22-31)

²⁵ Şoňa görä size diýýärim: näme iýip-içerin diýip janyňyzy, näme geýerin diýip bedeniňizi gaygy etmäh. Jan iýmitden, beden egin-eşikden gymmatly dälmidir? ²⁶ Guşlara serediň, olar ne ekýärler, ne orýarlar, ne-de ammarlarda iýmit toplaýarlar. Muňa garamazdan, gökdäki Ataňyz olary-da iýmitlendirýär. Siz olardan has gymmatly dälmissiňiz?

²⁷ Siziň haýsy biriňiz gaygy edip, ömrüňizi bir sagat uzaldyp bilýärsiňiz?

²⁸ Näme üçin egin-eşiğiň aladasyny edýärsiňiz? Meýdandaky liliýalaryň nähili ösüşine serediň: olar ne zähmet çekýärler, ne-de ýüp egirýärler. ²⁹ Emma Men size diýýärim, hatda Süleýman hem özüniň bütin şan-şöhratynda bularyň hiç biri ýaly geýinmändi. ³⁰ Emma bu gün bar bolup, ertir ojaga taşlanýan meýdan otuny Hudaý şeýle geýindirýän bolsa, sizi ondan has artyk geýindirmezmi, eý, imany azlar?

³¹ Şonuň üçin näme iýip-içeris, näme geýeris diýip alada etmäh. ³² Bu zatlaryň baryny butparazlar agtarýarlar, ýöne gökdäki Ataňyz bularyň ählisiniň size gerekdigini bilýär.

³³ Siz bolsa öňürti Hudaýyň Şalygyny we Onuň dogrulygyny agtaryň, şonda bu zatlar hem size onuň üstüne goşulyp

^a 6:13 Käbir golýazmalarda *Çünki patyşalyk, gudrat we şöhrat ebedilik Seniňkidir. Omyň!* diýen jümle hem bar.

berler. ³⁴Şonuň üçin ertiri gaýgy etmäh, ertir öz gaýgysyny özi eder. Her günün derdi özüne ýeterlidir».

7-nji bap

Başgalary ýazgarmaň

(Luka 6:37,38,41,42)

¹⁻²«Başgalary ýazgarmaň, ýogsam siz hem ýazgarylarsyňyz, sebäbi siz nähili ýazgarsaňyz, özüňiz-de şeýle ýazgarylarsyňyz. Haýsy ölçeg bilen ölçeseňiz, size-de şol ölçeg bilen ölçeler.

³Näme üçin sen doganyňyň gözündäki çöpi görýärsiň-de, öz gözündäki agajy saýgarmalaryňyň? ⁴Nädip sen öz gözünde agaç barka, doganya: „Gel, gözündäki çöpi çykarayyn“ diýjek? ⁵Eý, ikiýüzli, ilki öz gözündäki agajy çykar, şonda doganyňyň gözündäki çöpi çykarmak üçin oňat saýgararsyň.

⁶Mukaddes zady itlere bermäh. Dürlerini doňuzlaryň öňüne taşlamaň. Ýogsam olary aýaklary bilen depeläp, soňra özüňizi parçalamasynlar.

Hudaýdan diläň

(Luka 11:9-13)

⁷Diläň, size berler; agtaryň, taparyňyz; gapyny kakyň, size açylar. ⁸Elbetde, dilän alar, agtaran tapar, gapy kakana açylar. ⁹Siziň haýsy biriňiz ogluňyz çörek dilände, oňa daş berer? ¹⁰Ýa-da balyk dilände, ýylan berer? ¹¹Şeýlelikde, siz erbet bolubam öz çagalaryňyza oňat peşgeşler bermegi bilýän bolsaňyz, onda gökdäki Ataňyz Özünden dileýänlere has-da köp ajaýyp peşgeşler bermezmi? ¹²Şonuň üçin adamlaryň özüňize näme etmegini isleýän bolsaňyz, siz-de olara şeýle ediň, sebäbi Musanyň kanuny bilen pygamberleriň ýazgylary-da şunda jemlenýär.

Hudaýyň ýoly dar gapydyr

(Luka 13:24)

¹³Dar gapydan giriň, sebäbi heläkçilige eltýän gapy inlidir we onuň ýoly giňdir. Bu ýoldan girýänler köpdür. ¹⁴Emma ýaşayşa eltýän gapy insizdir, ýoly dar-dyr. Bu ýoly tapýanlar azdyr.

Agaç we onuň miwesi

(Luka 6:43,44; 13:25-27)

¹⁵Galp pygamberlerden ägä boluň! Olar siziň ýanyňyza goýun derisine girip gelerler, emma özleri welin ýyrtyjy möjeklerdir. ¹⁶Siz olary miwelerinden tanarsyňyz. Tikenden üzüm ýa-da ýandakdan injir ýygylýarmy? ¹⁷Şonuň ýaly-da her bir oňat agaç oňat miwe berýändir, erbet agaç bolsa erbet miwe berýändir. ¹⁸Oňat agaç erbet miwe, erbet agaç-da oňat miwe berip bilmez. ¹⁹Oňat miwe bermeyän her bir agaç çapylyp, oda taşlanýandyr. ²⁰Şeýlelik bilen, galp pygamberleri miwelerinden tanarsyňyz.

²¹Maňa: „Ýa Reb! Ýa Reb“ diýen her bir adam Gögüň Şalygyna girmez, diňe gökdäki Atamyň islegini berjaý eden oňa girer. ²²Şol gün köpler Maňa: „Ýa Reb, ýa Reb, biz Seniň adyň bilen pygamberlik etmedikmi? Seniň adyň bilen arwah-jynlary kowup, köp gudratlar görkezmedikmi?“ diýerler. ²³Şonda Men olara: „Eý, ýamanlyk edýänler, Men sizi asla tanamok, ýok boluň ýanymdan!“ diýip, açyk aýdaryn.

Iki bina

(Luka 6:47-49)

²⁴Şonuň üçin hem bu sözlerimi eşidip, olary berjaý edýän her bir adam öýüni gaýanyň üstünde guran akylly adama meňzeyär. ²⁵Ýagyş ýagyp, siller geldi, ýeller öwsüp, ol öýe urdy, emma öý

ýykylmady, sebäbi ol gaýanyň üstünde gurlupdy. ²⁶Meniň bu sözlerimi eşidip, olary berjaý etmedik her bir kişi öýüni çägäniň üstünde guran akmak adam ýalydyr. ²⁷Ýagyş ýagyp, siller geldi, ýeller öwsüp, ol öýe urdy. Öý ýykylyp, бүтинлеý wes-weýran boldy». ²⁸Isa bulary gürrüň berip gutaranda, mähelle Onuň taglymatyna haýran galdy, ²⁹sebäbi Isa olara Töwrat mugallymlary ýaly däl-de, erk-ygtyýarly biri ýaly öwredýärdi.

8-nji bap

Isa deri kesellini sagaldýar

(Mark 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹Isa dagdan aşak inende, uly mähelle Onuň yzyna düşdi. ²Şol wagt deri keseline ýolugan bir adam Onuň ýanyna gelip, dyzyna çöküp: «Agam, eger isleseň, meni bu keselden tämizläp bilersiň» diýdi. ³Isa elini uzatdy-da, oňa degrip: «Isleýäriň, tämiz bol!» diýdi. Ol adam şobada deri keselinden gutuldy. ⁴Soňra Isa oňa: «Ägä bol, muny hiç kime aýtmagyn. Ýöne git-de, ruhana görün we deri keselinden saplanandygyňy hemmelere subut eder ýaly, Musanyň buýran sadakasyny ber» diýdi.

Ýüzbaşynyň imany

(Luka 7:1-10)

⁵Isa Kapernauma girende, bir ýüzbaşy Onuň ýanyna gelip: ⁶«Agam, meniň hyzmatkärim öýde agyr ýatyr. Çekýän jebrinden ýaňa gozganyp-da bilenok» diýip ýalbardy. ⁷Isa oňa: «Men baryp, ony sagaldarym» diýdi. ⁸Ýüzbaşy Isa şeýle jogap berdi: «Agam, Seniň öýüme gelmegiňe men mynasyp däl. Diňe birje söz aýtsaň bes, meniň hyzmatkärim sagalar.

⁹Men hem buýruk astyndaky adamdyryn, ygtyýarymda esgerlerim bar. Birisine „Git“ diýsem gidýär, başgasyna „Gel“ diýsem gelýär. Hyzmatkärim „Şuny et!“ diýsem edýär». ¹⁰Isa bu sözleri eşidip haýran galdy. Ol yzyna düşüp gelýänlere: «Size dogrusyny aýdýaryn, Men hatda Ysraýylda hem şeýle imany bar adamy tapmadym. ¹¹Size şuny-da aýdýaryn: gündogardan we günbatardan köp adamlar gelip, Ybraýym, Yshak, Ýakup bilen bile Gögüň Şalygynda bir saçagyň başynda oturarlar. ¹²Emma Şalygyň mirasdüşeri bellenenler daşary, garaňkylyga taşlanar. Ol ýerde agy we diş gyjama bolar» diýdi. ¹³Isa ýüzbaşy: «Bar, gidiber, goý, saňa imanyňa görä bolsun!» diýdi. Onuň hyzmatkäri şol sagadyň özünde sagaldy.

Isa köp hassalary sagaldýar

(Mark 1:29-34; Luka 4:38-41)

¹⁴Isa Petrusyň öýüne geldi. Ol Petrusyň gaýyennesini gyzyrma tutup ýatanyny gördi. ¹⁵Isa aýalyň elinden tutan badyna, onuň gyzyrmasy aýryldy. Aýal ýerinden turup, Isa hyzmat etmäge başlady.

¹⁶Şol gün agşam Isanyň ýanyna arwah-jyn eýelän adamlary getirdiler. Ol hem bir söz bilen olardaky erbet ruhlary çykardy, şeýle-de hassalaryň hemmesini sagaltdy. ¹⁷Şunlukda, Işaýa pygamberiň üsti bilen aýdylan şu sözler berjaý boldy:

«Ol biziň hassalygymyzy Öz üstüne aldy,
biziň dertlerimizi çekdi».

Isanyň yzyna eýermek

(Luka 9:57-62)

¹⁸Isa daşyna üýşen köpsanly mäheläni görüp, şagirtlerine kölün beýleki

tarapyna geçmegi buýurdy. ¹⁹Şonda Töwrat mugallymlaryň biri gelip: «Mugallym, Sen nirä gitseň, men hem Seniň yzyňa düşjek» diýdi. ²⁰Isa oňa: «Tilkileriň süreni, guşlaryň höwürtgesi bardyr, ýöne Ynsan Oglunyň başyny goýara-da ýeri ýokdur» diýip jogap berdi.

²¹Onuň başga bir şägirdi: «Agam, rug-sat et, öňürti gidip, kakamy jaýlaýyn» diýdi. ²²Emma Isa oňa: «Meniň yzma düş, goý, ölülerini ölüleriň özleri jaýla-bersinler» diýdi.

Isa tupany ýatyrýar

(Mark 4:35-41; Luka 8:22-25)

²³Isa gaýyga münende, şägirtleri hem Onuň yzyna düşdüler. ²⁴Kölde birdenkä güýçli gaý turdy we gaýyk tolkunlara büreldi. Emma Isa uklap ýatyrdy. ²⁵Şägirtleri Ony oýaryp: «Agam, bizi halas et! Biz heläk bolup barýarys!» diýdiler. ²⁶Isa olara: «Nämä gorkýarsyňyz, eý, imany azlar?!» diýdi. Soňra Ol ýerinden turup, ýele we köle käýedi welin, ol ýere doly ümsümlük aralaşdy. ²⁷Olar haýran galyp: «Bu nähili Adamka, hatda ýel bilen köl-de Oňa gulak asýar?» diýişdiler.

Isa arwah-jynlary çykarýar

(Mark 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸Isa kölün beýleki kenaryndaky gadaralylaryň^a ýurduna geldi. Ol ýerde Oňa arwah-jyn eýelän iki sany adam duş geldi. Olar gonamçylykdan çykyp gelyärdiler. Olaryň juda wagşydyklary üçin, ol ýerden hiç kim geçip bilmeýärdi. ²⁹Birdenkä olar: «Eý, Hudaýyň Ogly! Seniň biziň bilen näme işiň bar? Bizi wagtyndan öň gynamaga geldiňmi?» diýip gygyryşyp başladylar. ³⁰Şol wagt olardan uzagrak-

da ullakan bir doňuz sürüsi otlap ýördi. ³¹Arwah-jynlar Isa ýalbaryp: «Eger bizi kowup çykarmakçy bolsaň, onda bizi doňuz sürüsine iber» diýdiler. ³²Isa olara: «Baryň!» diýdi. Şeýdip, olar adamlardan çykyp, doňuzlaryň içine girdiler. Şonda tutuş doňuz sürüsi uçtandan aşak zyňyp, kölde paýyrdaşyp gark boldy. ³³Çopanlar gaçyp, şähere gitdiler. Olar arwah-jyn eýelän adamlara näme bolandygy baradaky wakalaryň hemmesini halka gürrüň berdiler. ³⁴Onsoň şäheriň tutuş ilaty Isa bilen duşuşmaga geldi. Ony görenlerinde, özläriniň şäherinden gitmegini sorap, Isa ýalbardylar.

9-njy bap

Isa ysmazy sagaldýar

(Mark 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹Onsoň Isa gaýyga mündi-de, beýleki kenara geçip, Öz şäherine geldi. ²Birnäçe adam Onuň ýanyna düşekde ýatan bir ysmazy getirdi. Isa olaryň imanyny görende, ysmaza: «Oglum, dogumly bol, seniň günäleriň ötüldi» diýdi. ³Şonda käbir Töwrat mugallymlary içinden: «Bu adam Hudaýa dil ýetirýär» diýdiler. ⁴Emma Isa olaryň pikirlerini bilip: «Näme üçin göwnüňize erbet pikirler getirýärsiňiz?» ⁵Haýsyny aýtmak aňsat: „Günäleriň ötüldi“ diýmekmi ýa-da: „Tur-da, ýöre“ diýmek? ⁶Emma siz Ynsan Oglunyň ýer yüzünde günäleri ötmäge-de ygtyýarynyň bardygyny bilip goýuň» diýdi. Onsoň Ol ysmaza: «Saňa diýýärim, tur, düşegiňi al-da, öýüne gaý» diýdi. ⁷Ol hem ýerinden turdy-da, öýüne gitdi. ⁸Muny gören mähelläni gorky gaplap aldy^b. Olar ynsanlara şeýle ygtyýary beren Hudaýy şöhratlandyrdylar.

^a 8:28 *Gadaralylar* – käbir golýazmalarda *gerasalylar*. Seret: Luk 8:26; Mar 5:1.

^b 9:8 *Gorky gaplap aldy* – käbir golýazmalarda *haýran galdy*.

Matta şägirtlere goşulýar*(Mark 2:13-17; Luka 5:27-32)*

⁹Isa şol ýerden geçip barýarka, salgyt ýygnap oturan Mattany görüp, oňa: «Meniň yzyna düş!» diýdi. Ol hem turup, Onuň yzyna düşdi. ¹⁰Isa Mattanyň öýünde saçak başynda otyrka, köp salgytçylar, günäkärler gelip, Isa we Onuň şägirtleri bilen bile iýip-içdiler. ¹¹Fariseýler muny görüp, Onuň şägirtlerinden: «Näme üçin siziň Muggallymyňyz salgytçylardyr günäkärler bilen bile nahar iýýär?» diýip soradylar. ¹²Isa muny eşidip: «Lukman saglara däl-de, hassalara gerekdir. ¹³Ýöne siz gidin-de, „Men gurbanlyk däl-de, rehim-şepagat isleýäriň“ diýen sözün manysyny öwreniň, sebäbi Men dogrulary däl-de, günäkärleri çagyrmaga geldim» diýdi.

Agyz bekleme barada sorag*(Mark 2:18-22; Luka 5:33-39)*

¹⁴Onsoň Ýahýanyň şägirtleri Isanyň ýanyna gelip: «Näme üçin biz we fariseýler agyz bekleýäris-de, Seniň şägirtleriň agyz beklänoklar?» diýip soradylar. ¹⁵Isa olara: «Giýew ýanlaryndaka, heý-de, toýuň myhmanlary ýas tutarmy? Emma giýewiň olardan alynjak günleri geler, şonda olar agyz beklärler. ¹⁶Hiç kim köne eşiğe täze matadan ýama salmaz, sebäbi salnan ýama köne eşikden gopup, ýyrtyk ýeri has beter bolar. ¹⁷Hiç kim täze şeraby köne meşiklere guýmaz. Beýtse, meşikler ýarylyp, şerap döküler we meşikler hem zaýalanar. Täze şerap täze meşiklere guýulýandyr, şeýdip, ikisi hem abat saklanýandyr» diýip jogap berdi.

Direlen gyz, sagalan aýal*(Mark 5:21-43; Luka 8:40-56)*

¹⁸Isa olara bu zatlary aýdyp durka, bir ýolbaşçy gelip, Onuň aýagyna ýykyldy. Ol: «Meniň gyzym ýaňyja öldi, emma Sen gelip, eliňi onuň üstünde goýsaň, ol direler» diýdi. ¹⁹Isa turup, şägirtleri bilen bile ol adamyň yzyna düşüp gitti.

²⁰Şol wagt on iki ýyldan bäri gan akma keselinden ejir çekýän bir aýal Isanyň arka tarapyndan gelip, Onuň donunyň syýyna elini degirdi. ²¹Ol içinden: «Diňe geýimine elimi degirsem-de sagalaryň» diýýärdi.

²²Isa öwrülip, ony gördi-de: «Eý, naçar, dogumly bol, imanyň saňa şypa berdi» diýdi. Aýal şol pursadyň özünde sagaldy.

²³Isa ýolbaşçynyň öýüne gelende, ýas tüýdükçilerini, ala-galmagal edişip duran mähelläni gördi. ²⁴Olara: «Aýrylyň, gyz ölenok, diňe uklap ýatyr» diýdi. Olar Isanyň üstünden güldüler. ²⁵Mähelle daşary çykarylandan soň, Isa içeri girip, gyzyň elinden tutdy, gyz hem aýaga galdy. ²⁶Bu habar ol etrabyň ähli ýerine ýaýrady.

Iki kör bilen bir lal sagaldylyýar

²⁷Isa ol ýerden gelyärkä, iki sany kör adam Onuň yzyna düşüp: «Eý, Dawut Ogly! Bize rehim et!» diýip gygyrdylar. ²⁸Isa öýe girende, körler Onuň ýanyna geldiler. Isa olardan: «Meniň bu işi başarjagyma ynanyrsyňyzmy?» diýip sorady. Olar hem Oňa: «Hawa, Agam» diýip jogap berdiler. ²⁹Şonda Isa olaryň gözlerine elini degrip: «Size imanyňyza görä bolsun!» diýdi welin, ³⁰şobada olaryň gözleri açyldy. Isa: «Ägä boluň, muny hiç kim bilmesin» diýip, olara

berk tabşyrdy. ³¹Emma olar çykan batlaryna, Isanyň at-owazasyny tutuş etraba ýaýratdylar.

³²Olar gidenden soňra Isanyň ýanyna arwah-jyn eýelän bir lal adamy getirdiler. ³³Arwah-jyn kowlandan soň, lal adam geplemäge başlady. Halk muňa haýran galyp: «Ysraýylda hiç haçan beýle zat görülen däldir» diýişdi. ³⁴Emma fariseýler: «Ol arwah-jynlary jynlaryň hökümdary arkaly kowup çykarýar» diýişdiler.

Hasyl bol, işgär az

³⁵Isa şäherlerdir obalaryň baryny aýlanyp, ol ýerdäki sinagogalarda sapak berýärdi. Şalyk hakdaky Hoş Habary wagyz edip, her hili kesellere we dertlere şypa berýärdi. ³⁶Isa uly mähelläni görüp, olara haýpy geldi, sebäbi olar çopansyz goýunlar ýaly dagynyk we tapdan düşendiler. ³⁷Şonda Isa şägirtlerine: «Hasyl bol, ýöne işgär az. ³⁸Şonuň üçin hem hasylyny ýygмага işgär iberer ýaly, hasyl eýesi Rebbe ýalbaryň» diýdi.

10-njy bap

Isa on iki şägirdini saýlaýar

(Mark 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹Isa on iki şägirdini ýanyna çagyryp, olara arwah-jynlary kowmaga, her hili kesellere we dertlere şypa bermäge ygtyýar berdi. ²⁻⁴Şol on iki resulyň atlary şulardyr: birinjisi Petrus lakamly Simun we onuň dogany Andrys, Zebedeýiň ogullary Ýakup bilen Ýohanna, Filip, Bartolomeý, Tomas, salgytçy Matta, Alfeýiň ogly Ýakup, Taddeý^a, watançy Simun, Isa haýynlyk eden Ýudas Iskariýot.

Isa Onkileri halkyň arasyna ýollaýar

⁵Isa bu Onkilere şeýle buýruk berip, olary halkyň arasyna ýollady: «Keseki milletleriň arasyna gitmäň, samariýalylaryň hiç bir şäherine girmäň. ⁶Muňa derek azaşan goýunlara meňzeýän ysraýyl halkynyň arasyna baryň. ⁷Baran ýeriňizde Gögüň Şalygynyň golaýlandygyny wagyz ediň. ⁸Hassalary sagaldyň, deri kesellileri tämizläň, ölüleri direldiň, arwah-jynlary çykaryň. Mugt aldyňyz, mugt beriň. ⁹Guşagyňyzda altyn, kümüş, mis, hiç bir pul bolmasyn. ¹⁰Ýol üçin ýanyňyza torba-da, artykmaç eşik-de, çaryk-da, hasa-da almaň, çünki işçi öz nesibesine mynasypdyr. ¹¹Haýsy şähere ýa-da oba barsaňyz, ol ýerde özüňize mynasyp adamy gözläp tapyp, gaýdýançaňyz şol ýerde boluň. ¹²Öýe gireniňizde, öýdäkilere sag-salamatlyk diläp, salam beriň. ¹³Öýdäkiler muňa mynasyp bolsa, dilän salamatlygyňyz olaryň üstüne iner, emma mynasyp bolmasalar, bu özüňize öwürlip geler. ¹⁴Kim sizi kabul etmese, sözleriňizi diňlemese, ol öýden ýa-da şäherden çykyp barýarkaňyz, aýaklaryňyzyň tozuny kakyň. ¹⁵Size dogrusyny aýdýaryn: kyýamat günü ol şäheriň ýagdaýy Sodom bilen Gomora şäherleriniň ýagdaýyndan has beter bolar.

Geljek muşakgatlar

(Mark 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶Ine, Men sizi möjekleriň arasyna goýunlar kimin ýollaýaryn. Şonuň üçin ýylan ýaly akylly, kepderi kimin sada boluň. ¹⁷Adamlardan ägä boluň! Olar sizi ýerli kazýyete tabşyrlar, sinagogalarynda gamçylap ýenjerler. ¹⁸Men sebäpli sizi hökümdarlaryň, patyşalaryň huzurynda

^a 10:2-4 Kâbir golýazmalarda *Taddeý lakamly Lewi*.

elterler, siz bolsa olaryň we keseki milletleriň öňünde şaýatlyk edersiňiz. ¹⁹Ýöne olar sizi eltip tabşyranlarynda, siz näme ýa-da nädip aýtjakdygyňyzy gaýgy etmäň. Size näme aýtmalydygyňyzy şol wagtyň özünde berler. ²⁰Şonda siziň özüňiz däl-de, siz arkaly Ataňyzyň Ruhý geplär.

²¹Dogan doganyny, ata çagasyny ölüme tabşyrar. Çagalar hem ene-atalaryna garşy çykyp, olary öldürderler. ²²Men sebäpli hemmeler sizi ýigrener, emma soňuna çenli çydan halas bolar. ²³Sizi bir şäherde yzarlasalar, beýlekisine gaçyň. Size dogrusyny aýdýaryn, Ynsan Ogly gelyänçä, siz Ysraýylyň ähli şäherlerine aýlanyň çykyp bilmersiňiz.

²⁴Şägirt öz halypasyndan, gul öz hojaýynyndan üstün däl. ²⁵Şägirdiň öz halypasy ýaly, guluň öz hojaýyny ýaly bolmagy ýeterlikdir. Eger öý eýesine Beýelzebul^a diýýän bolsalar, onda onuň içerisindäkilere ondan hem beter zat diýmezlermi?!

Kimden gorkmaly?

(Luka 12:2-7)

²⁶Şonuň üçin hiç kimden gorkmaň. Ýapyk bolup, üsti açylmajak, gizlin bolup, bilinmejek zat ýokdur. ²⁷Garaňkylykda size näme aýtsam, şony ýagtylykda aýdyň. Gulagyňyza pyşyrdanymy üçekden yglan ediň. ²⁸Bedeni öldürüp, jany öldürüp bilmeýänlerden gorkmaň. Gowusy, bedeni hem, jany hem dowzahda ýok etmäge güýji ýetýän Hudaýdan gorkuň. ²⁹Iki serçe bir teňňä satylmajarmy? Muňa garamazdan, Ataňyzyň rugsatsyz olaryň biri-de ýere gaçýan däl. ³⁰Siziň başyňyzdaky saçyňyz hem doly

sanalgydyr. ³¹Şunlukda, gorkmaň, siz serçelerden has gymmatlysyňyz.

³²Kim Meni ynsanlaryň öňünde ykrar etse, Men hem ony gökdäki Atamyň öňünde ykrar ederin. ³³Kim Meni adamlaryň öňünde ret etse, Men hem ony gökdäki Atamyň öňünde ret ederin.

Parahatlyk däl-de, gylyç getirdim

(Luka 12:8,9,51-53; 14:26,27)

³⁴Meni ýer ýüzüne parahatlyk getirmäge gelendir öýtmäň. Men parahatlyk däl-de, gylyç getirmäge geldim. ³⁵Men ogly atasyndan, gyzy enesinden, gelni gaýyenesinden aýyrmaga geldim. ³⁶Adamyň duşmany öz içerisindäkiler bolar. ³⁷Atasyny, enesini Menden artyk söýen Maňa mynasyp däl. Ogluny, gyzyňy Menden artyk söýen Maňa mynasyp däl. ³⁸Öz haçyny alyp, Meniň yzma düşmedik hem Maňa mynasyp däl. ³⁹Janyňy aýan ony ýitirer. Meniň ugrumda janyňy ýitiren ony gorar. ⁴⁰Sizi kabul eden Meni kabul eder, Meni kabul eden hem Meni Ibereni kabul eder. ⁴¹Kim birini pygamberdigi üçin kabul etse, pygamberiň sylagyny alar. Bir dogry adamy dogrulygy üçin kabul eden dogry adamyň sylagyny alar. ⁴²Kim Meniň şägirdimiň hormaty üçin, bu pes saýlylanlaryň birine diňe bir kãse sowuk suw berse-de, size dogrusyny aýdýaryn, ol asla sylagsyz galmaz».

11-nji bap

Isa we Ýahya

(Luka 7:18-35)

¹Isa on iki şägirdine öwüt-nesihat berip gutarandan soň, ol ýerden çy-

^a 10:25 *Beýelzebul* – şeýtanyň başga ady. Sözlüğe seret.

kyp, golaýdaky şäherlerde öwretmäge we wagyz etmäge gitdi. ²Ýahýa hem tussaglykdaka, Mesihni eden işleri barada eşidip, Onuň ýanyna şägirtlerini ^a iberdi: ³«Şol gelmeli Mesih Senmi ýada biz başga birine garaşmalymy?» diýip soratdy. ⁴Isa olara: «Baryň-da, görüp-eşidenleriňizi Ýahýa habar beriň. ⁵Körler görýär, agsaklar ylgaýar, deri keselliler tämizlenýär, kerler eşidýär, ölüler direlýär, garyplara Hoş Habar wagyz edilýär. ⁶Menden ýüz döndermedik adam bagtlydyr» diýip jogap berdi.

⁷Ýahýanyň şägirtleri giden wagty, Isa mähellä Ýahýa barada gürrüň bermäge başlady: «Çöle näme görmäge gitdiňiz? Şemala yranýan ýylgynymy? ⁸Ýeri, näme görmäge gitdiňiz? Nepis eşikler geýnen bir adamymy? Emma nepis eşikler geýnenler patyşalaryň köşklerindedir. ⁹Onda näme görmäge gitdiňiz? Bir pygamberimi? Hawa, Men size şuny aýdýaryn, ol gören kişiniň hatda pygamberden hem artykdyr. ¹⁰„Öňünden ýol taýýarlar ýaly, ine, Men Öz wekilimi iberýärim“ diýip ýazylan sözler hem hut şoňa degişlidir. ¹¹Size dogrusyny aýdýaryn, aýaldan doglanlaryň arasynda çümdüriji Ýahýadan beýigi ýokdur, emma Gögüň Şalygynda iň kiçisi hem ondan beýikdir. ¹²Çümdüriji Ýahýanyň günlerinden tä şu wagta çenli Gögüň Şalygyna rehimsiz hüjüm edilýär we wagşy adamlar ony ele salýarlar. ¹³Ýahýa çenli ähli pygamberler we Töwrady bu hakda pygamberlik etdi.

¹⁴Eger Ýahýany kabul etmek isleýän bolsaňyz, gelmegine garaşlyýan Ýlýas oldur. ¹⁵Eşitmäge gulagy bar adam eşsin! ¹⁶⁻¹⁷Men bu nesli kime meňzedeýin? Olar bazarlarda oturyp, başgalara: „Sizze tüýdük çaldyk, tans etmediňiz; agy aýtdyk, aglamadyňyz“ diýip gygyrýan çagalara meňzeýärler. ¹⁸Ýahýa geldi, ol iýenogam, içenogam. Olar bolsa oňa „jynly“ diýýärler. ¹⁹Ynsan Ogly geldi, Ol iýýärem, içýärem, olar Oňa: „Ine, bu horana, arakhora serediň! Ol salgytçylar we günäkärler bilen dost boldy!“ diýýärler. Emma danalyk öz amallary bilen tassyklanar».

Toba etmedik şäherler

(Luka 10:13-15)

²⁰Isa käbir şäherlerde köp gudratlar görkezse-de, olaryň halky günälerine toba etmändiler. Şonuň üçin Isa olary ýazgarmaga başlady: ²¹«Dat gününe, eý, Horazin! Dat gününe, eý, Betsaýda! Sizde görkezilen gudratlar Sur bilen Sidonda görkezilen bolsady, onda olar bireýýäm jul geýnip, kül üstünde oturyp toba ederdiler. ²²Emma Men size diýýärim: kyýamat günü siziň ýagdaýyňyz Sur bilen Sidonyň ýagdaýyndan has beter bolar! ²³Eý, Kapernaum! Sen arşa göterilerin öýdýärsiňmi? ^bÝok, sen dowzaha taşlanarsyň, sebäbi sende görkezilen gudratlar Sodomda görkezilen bolsady, onda ol şu güne çenli saklanyp galardy. ²⁴Emma Men saňa şuny diýýärim: kyýamat günü seniň ýagdaýyň Sodomýň ýagdaýyndan has beter bolar».

^a 11:2 **Şägirtlerini** – käbir golýazmalarda şägirtleriniň ikisini.

^b 11:23 **Eý, Kapernaum! Sen arşa göterilerin öýdýärsiňmi?** – bu jümle käbir golýazmalarda *Eý, arşa göterilen Kapernaum!* diýip duş gelýär.

Argynlary çagyrys*(Luka 10:21,22)*

²⁵Şol wagt Isa sözünü dowam edip, şeýle diýdi: «Eý, Atam, ýeriň we gögüň Hökümdary! Bu zatlary akyldarlardan, düşünjelilerden ýaşyryp, çagalara aýan edeniň üçin Saňa şükür edýärim!» ²⁶Hawa, Atam, bu Seniň islegiňdi.

²⁷Atam ähli zady Maňa tabşyrdy. Ogly Atadan başga hiç kim tanaýan däldir. Atany-da Oguldan we Ogluň Ony aýan etmek isleýän adamlaryndan başga hiç kim tanaýan däldir. ²⁸Eý, argynlar, agyr ýüklüler, Meniň ýanyma geliň, Men size dynçlyk bereýin. ²⁹Meniň boýuntyrygymy dakynyň-da, Menden öwreniň. Men mylaýym hem pes göwünlidirin, janyňyz rahatlyk tapar. ³⁰Meniň boýuntyrygym ýumşakdyr, ýüküm ýeňildir».

12-nji bap**Sabat günü barada sorag***(Mark 2:23-28; Luka 6:1-5)*

¹Aradan köp wagt geçmänkä, bir Sabat günü Isa bugdaýlygyň arasyndan geçip barýardy. Onuň şägirtleri ajygyyp, bugdaý başlaryny ýolup iýmäge başladylar. ²Muny gören fariseýler Oňa: «Seret, Seniň şägirtleriň Sabat günü gadagan işi edýärler» diýdiler. ³Isa olara şeýle jogap berdi: «Dawut bilen ýanyndakylar aç galanlarynda, siz Dawudyň näme edendigini okamadyňyzmy? ⁴Ol Hudaýyň öýüne girip, Hödür çöreklerini iýdi, ýanyndakylar hem iýdiler. Bu olar üçin gadagandy, diňe ruhanylara rugsat berlendi. ⁵Eýsem, siz ybadathanada Sabat gününüň kadalaryny bozsalar-da, ruhanylaryň günäsiz saýylandygyny

Töwratda okamadyňyzmy? ⁶Men size şuny aýdaýyn: bu ýerde ybadathanada beýik Biri bar. ⁷Siz: „Men gurbanlyk däl-de, rehim-şepagat isleýärim“ diýen sözüň manysyny bilsediňiz, günäsizleri höküm etmezdiňiz. ⁸Çünki Ynsan Ogly hatda Sabat gününüň-de hökümdarydyr».

Eli şel açan adam*(Mark 3:1-6; Luka 6:6-11)*

⁹Isa ol ýerden gitdi we olaryň sinagoga-syna geldi. ¹⁰Ol ýerde eli şel açan bir adam bardy. Isany aýyplajak bolup, Ondan: «Kanun boýunça Sabat günü hassa şypa bermek bolýarmy?» diýip soradylar. ¹¹Isa olara: «Eger bir goýnuňyz bolup, ol-da Sabat günü çukura gaçsa, haýsyňyz ony çykaryp almarsyňyz? ¹²Ynsan goýundan has gymmatlydyr! Sonuň üçin Sabat günü ýagşylyk etmek bolýar» diýip jogap berdi.

¹³Onsoň Isa ýaňky adama: «Eliňi uzat!» diýdi. Ol uzadan badyna, onuň näsag eli edil beýleki eli ýaly sagaldy. ¹⁴Fariseýler daşary çykyp, Isany nädip ýok etmelidigi barada maslahatlaşdylar.

Rebbiň bendesi

¹⁵Emma Isa fariseýleriň bu niýetini bilip, ol ýerden gitdi. Köp adamlar Onuň yzyna düşdüler, Isa hem olaryň arasyndaky hassalary sagaltdy. ¹⁶Isa olara Özüniň kimdigini hiç kime aýtmazlygy tabşyrdy. ¹⁷Bu Işaýa pygamber arkaly aýdylan şu sözüň berjaý bolmagy üçindi:

¹⁸«Ine, Meniň saýlan Bendäm,
göwnühoş bolup, Ony söýenim;
Ruhumy Onuň üstüne goýaryn,
Ol milletlere adalatly yglan eder.
¹⁹Ol dawalaşmaz, sesini gataltmaz,
köçelerde hiç kim Onuň sesini eşitmez.

²⁰ Adalaty ýeňşe ýetirýänçä,
ýenjilen gamşy döwmez,
tüteýän peltäni söndürmez.

²¹ Ähli milletler Onuň adyna umyt
baglarlar».

Isa we Beýelzebul

(Mark 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Onsoň Isanyň ýanyna arwah-jyn eýelän kör hem lal adamy getirdiler. Isa ony sagaldansoň, ýaňky adam geplemäge we görmäge başlady. ²³ Tutuş halk haýran galyp: «Bu Dawudyň ogly dälmi?» diýişdi. ²⁴ Muny eşiden fariseýler: «Bu adam arwah-jynlary jynlaryň hökümdary Beýelzebul arkaly kowup çykarýar» diýdiler. ²⁵ Emma Isa olaryň pikirlerini bilip, şeýle diýdi: «Içinde bölünişik bolan patyşalyk dargar, öz içinden bölünen şäher ýa-da öý berk durup bilmez. ²⁶ Şeýtany kowýan bolsa, onda içinde bölünişik bardyr, onsoň onuň patyşalygy nähili durar? ²⁷ Eger Men arwah-jynlary Beýelzebul arkaly kowýan bolsam, onda siziň adamlaryňyz olary kim arkaly kowýarlar? Şu sebäpli sizi öz adamlaryňyz höküm eder. ²⁸ Men arwah-jynlary Hudaýyň Ruhy arkaly kowýan bolsam, onda Hudaýyň Şalygy size-de gelendir. ²⁹ Kim güýçli adamyň öýüne girip, malyny talap biler? Ilki ony daňmaly bolar, onsoň öýüni talar.

³⁰ Meniň bilen bolmadyk Maňa garşydyr, Meniň bilen sürini toplamadyk ony dargadýandyr. ³¹ Şonuň üçin size şuny diýýärin: ynsanlaryň her bir günäsi, her bir zada dil ýetirmesi bagyşlanar, emma Mukaddes Ruha dil ýetirenler bagyşlanmaz. ³² Kim Ynsan Ogluna garşy söz aýtsa, bagyşlanar. Emma Mukaddes Ruha garşy aýdylan söz bagyşlanmaz. Ol şu döwürde-de, geljekde-de bagyşlanmaz.

Miweli agaç

(Luka 6:43-45)

³³ Oňat agaç ekiň, onuň miwesi-de oňat bolar, erbet agaç ekseňiz, erbet miwe alarsyňyz, sebäbi agaç miwesinden tanalýandyr. ³⁴ Eý, alahöwrenler nesli! Ynsanyň dili ýüreginden joşanyňy sözleýändir. Şeýlelikde, özüňiz erbetkäňiz, nädip siz oňat zatlar sözläp bilersiňiz? ³⁵ Ýagşy adam ýüreginiň ýagşylyk hazynasyndan ýagşylyk çykarýandyr, ýaman adam ýüreginiň ýamanlyk hazynasyndan ýamanlyk çykarýandyr. ³⁶ Men size şuny diýýärin: adamlar aýdan her bir boş sözi üçin kyýamat günü hasap bererler. ³⁷ Siz öz sözüňiz bilen aklaňyňyz, öz sözüňiz bilen höküm edilersiňiz».

Ýunusyň alamaty

(Mark 8:11,12; Luka 11:24-26,29-32)

³⁸ Şonda käbir Töwrat mugallymlary we fariseýler Oňa jogap berip: «Mugallym, biz Senden bir gudratly alamat görmek isleýäris» diýdiler. ³⁹ Isa olara şeýle jogap berdi: «Bu erbet we biwepa nesil alamat talap edýär, emma oňa Ýunus pygamberiňkiden başga alamat berilmez. ⁴⁰ Ýunusyň üç gije-gündiz balygyň garnynda galşy ýaly, Ynsan Ogly-da üç gije-gündiz ýeriň bagrynda galar. ⁴¹ Ninewe halky kyýamat günü bu nesle garşy çykyp, ony höküm eder, sebäbi olar Ýunusyň wagzy bilen toba geldiler. Ine, bu ýerde Ýunusdan hem üstün Biri bar. ⁴² Günorta melikesi kyýamat günü bu nesle garşy çykyp, ony höküm eder, sebäbi ol Süleýmanyň pähimini diňlemek üçin, ýeriň aňry ujundan geldi. Ine, bu ýerde Süleýmandan-da üstün Biri bar.

⁴³ Arwah-jyn adamdan çykandan soň, gurak ýerlere aýlanyňyz, dynçlyk gözleýärsiz,

emma tapmaýar. ⁴⁴Şonda ol: „Çykan öýüme dolanaýyn“ diýýär. Dolanyp gelende, öýüň süpürilgi, hemme zadyň ýerbe-ýerdigini görýär. ⁴⁵Onsoň gidip, özünden hem erbet ýedi ruhy ýanyna alýar-da, şol ýere baryp mesgen tutýar. Şeýlelikde, ol adamyň soňky ýagdaýy öňküsinden-de erbet bolýar. Bu erbet nesle-de şeýle bolar».

Isanyň ejesi we inileri

(Mark 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶Isa halka gürrüň berip durka, ejesi bilen inileri geldi. Olar Isa bilen gepleşjek bolup, daşarda garaşyp durdular. ⁴⁷Kimdir biri Isa: «Ejeň bilen doganlaryň Seniň bilen gepleşmek üçin daşarda garaşyp durlar» diýdi. ⁴⁸Emma Isa muny aýdana: «Meniň ejem, doganlarym kim?» diýdi. ⁴⁹Soňra eli bilen şägirtlerini görkezip: «Ine, Meniň ejem, doganlarym şulardyr! ⁵⁰Gökdäki Atamyň islegini kim berjaý etse, şol Meniň doganym, uýam hem ejemdir» diýdi.

13-nji bap

Ekin timsaly

(Mark 4:1-20; Luka 8:4-15)

¹Şol gün Isa öýden çykyp, kölüň ýakasynda otyrdy. ²Daşyna şeýle uly mähelläniň üýşendigi sebäpli köldäki bir gaýyga münüp otyrdy. Tutuş mähelle bolsa kölüň ýakasynda, gury ýerde durdy. ³Isa olara tymsallar arkaly köp zatlar öwretdi: «Bir daňhan ekin ekmäge çykýar. ⁴Ekip ýörkä, tohumlaryň birnäçesi ýoluň üstüne düşýär we guşlar gelip, ony çokýarlar. ⁵Birnäçesi topragy az, daşly ýere düşýär. Topragy çuň bolmansoň, olar tiz gögerýär. ⁶Ýöne gün

gyzanda, kökleriniň ýokdugy zerarly solup, guraýarlar. ⁷Birnäçe tohum tikenleriň arasyna düşýär. Tikenler ösüp, olary basýar. ⁸Birnäçesi-de gowy ýere düşüp, kábiri ýüz, kábiri altmyş, kábiri hem otuz esse hasyl berýär. ⁹Eşitmäge gulagy bar adam eşitsin!»

¹⁰Onsoň şägirtler Isadan: «Näme üçin halka tymsallar bilen gürrüň berýärsiň?» diýip soradylar. ¹¹Ol şeýle jogap berdi: «Gögüň Şalygynyň syrlaryna düşünme ukyby size berildi, olara berilmedi. ¹²Kimde bar bolsa, oňa ýene berler, ondaky bol bolar; kimde ýok bolsa, onuň elindäki hem alnar. ¹³Meniň olara tymsallar bilen gürrüň bermegimiň sebäbi şudur: olar seredýärler, ýöne görmeýärler, diňleýärler, ýöne eşitmeyärler we düşünmeýärler. ¹⁴Şeýdip, Işayanyň pygamberlik bilen aýdan sözleri olarda berjaý bolýar:

„Eşidip dursaňyz-da, hiç düşünmersiňiz,
seredip dursaňyz-da, hiç aňlamarsyňyz.

¹⁵Bu halkyň ýüregi küteldi,
gulaklary ker açdy,
gözleri gapyldy.

Ýogsam gözleri bilen görüp,
gulaklary bilen eşiderdiler,
aňlary bilen aňlap,

Maňa tarap dolanardylar,
Men hem olara şypa bererdim“.

¹⁶Emma siz nähili bagtly! Sebäbi gözleriňiz görýär, gulaklaryňyz eşidýär. ¹⁷Size dogrusyny aýdýaryn: köp pygamberler we eňçeme dogry adamlar siziň görýänleriňizi görmek islediler, emma görmediler. Siziň eşidýänleriňizi eşitmek islediler, emma eşitmediler.

¹⁸Indi daňhan hakyndaky timsalyň manysyny diňläň: ¹⁹kim Hudaýyň

Şalygy hakyndaky sözi eşidip, oňa düşünmese, şeytan gelip, onuň ýüreginde ekileni sogrup alýar. Ýoluň gyrasynda ekilen budur. ²⁰Daşly ýere ekilen bolsa, sözi eşidip, ony dessine şatlyk bilen kabul edýändir. ²¹Emma beýle adamda kök ýokdur, çydamsyzdyr. Bu söz üçin muşakgat ýa-da yzarlama bolanda, ol dessine imandan ýüz dönderer. ²²Tikenligiň arasyna düşen tohum bolsa sözi eşidýär, ýöne dünýäniň gaýgylary, baýamak höwesi ony bogýar we söz hasylsyz galýar. ²³Gowy topraga ekilen bolsa, sözi eşidip, oňa düşünýär hem-de hasyl berýär. Beýle adamlaryň kábiri ýüz, kábiri altmyş, kábiri otuz esse hasyl berýär».

Haşal ot tymsaly

²⁴Isa olara başga bir tymsal hem gürrüň berdi: «Gögiň Şalygy öz atyzynda oňat tohum eken adama meňzeýär. ²⁵Hemmeler ýatyrka, onuň duşmany gelip, bugdaýlaryň arasyna haşal ot ekip gidýär. ²⁶Ekin ösüp hasyla duranda, haşal ot hem peýda bolýar. ²⁷Ýer eýesiniň hyzmatkärleri onuň ýanyna gelip: „Hojaýyn, sen atyzyňa oňat tohum sepmänmidin? Bu haşal otlar nireden peýda bolduka?“ diýip soraýarlar. ²⁸Hojaýyn: „Bu duşmanyň işidir“ diýip jogap berýär. Hyzmatkärleri: „Gidip, olary sogrup taşlamagymyzy isleýänmi?“ diýip soraýarlar. ²⁹Emma hojaýyn: „Ýok, haşal oty sogurjak bolup, ³⁰bugdaýy hem köki bilen goparmagyňyz mümkin. Goý, oraga çenli olaryň ikisi-de bile ösübersin. Orak döwri men orakçylara ilki haşal oty ýygýň-da, ýakar ýaly edip deseläň. Bugdaýy bolsa meniň ammaryma üşürin diýerin“» diýip jogap berýär.

Gorçisa tohum tymsaly

(Mark 4:30-32; Luka 13:18,19)

³¹Isa olara başga bir tymsaly-da gürrüň berdi: «Gögiň Şalygy bir adamyň öz melleginde eken gorçisa tohumyna meňzeýändir. ³²Ol ähli tohumlaryň içinde iň ownugydyr, emma öseninden soň welin, beýleki ösümlikleriň barysyndan belent bolup, agaja öwrülýär. Hatda guşlaram onuň şahalarynda höwürtgeläp bilýärler».

Hamyрмаýa tymsaly

(Luka 13:20,21)

³³Isa olara başga bir tymsaly-da gürrüň berdi: «Gögiň Şalygy hamyрмаýa meňzeýändir. Bir aýal üç kersen una birje bölek hamyрмаýa goşsa-da, tutuş hamyr çişýär». ³⁴Isa bu zatlaryň baryny halka tymsallar bilen aýdýardy. Olara tymsalsyz hiç zat aýtmaýardy. ³⁵Bu pygamber arkaly aýdylan şu sözüň berjaý bolmagy üçindi: «Men size tymsal aýdyp bereýin, dünýä ýaradylaly bäri gizlin galan syrlary beýan edeýin».

Isa haşal ot tymsalyny düşündirýär

³⁶Onsoň Isa halky ugradyp, öýe girdi. Şägirtleri Onuň ýanyna gelip: «Haşal otlar hakdaky tymsaly bize düşündirip bersene» diýdiler. ³⁷Ol şeýle jogap berdi: «Oňat tohumy ekýän Ynsan Ogludyr. ³⁸Ekin meýdany bolsa dünýädir. Oňat tohum Gögiň Şalygynyň perzentleridir. Haşal otlar bolsa şeytanyň perzentleridir. ³⁹Haşal otlary eken duşman – şeytandyr. Orak döwri – dünýäniň ahrydyr, orakçylar bolsa perişdelerdir. ⁴⁰Şeýlelik bilen haşal otlar nähili ýyglyp, otda ýakylýan bolsa, dünýäniň ahrynda hem şeýle bolar. ⁴¹Ynsan Ogly Öz perişdelerini ibe-

rer, olar-da günä duçar edýän ähli zatlary, erbetlik edýänleri Onuň Şalygyndan ýyg-narlar. ⁴²Olar bulary lowlap duran kürä taşlarlar. Ol ýerde agy we diş gyjama bolar. ⁴³Şonda dogry adamlar gökdäki Atasynyň Şalygynda Gün kimin parlarlar. Eşitmäge gulagy bar adam eşitsin!»

Gizlin hazyna we dürdäne tymsaly

⁴⁴«Gögüň Şalygy ekin meýdanynda gizlenen hazyna meňzeýändir. Bir adam ony tapyp alýar, soňra ony gaýtadan gizleýär we begenip baryp, ähli zadyny satýar-da, ýaňky ekin meýdany satyn alýar. ⁴⁵Mundan başga-da, Gögüň Şalygy owadan dür agtarýan täjir ýalydyr. ⁴⁶Ol gymmatbaha bir düri tapyp, ähli zadyny satýar-da, ony satyn alýar.

Tor tymsaly

⁴⁷Şeýle hem, Gögüň Şalygy deňze taşlanyp, her hili balygy ýygnaýan tor ýalydyr. ⁴⁸Tor dolanda, ony kenara çekýärler. Onsoň oturyp, oňat balyklary sebetlere salýarlar, erbetlerini hem zyňyp goýberýärler. ⁴⁹Dünyäniň ahyrynda hem şeýle bolar. Perişdeler gelip, erbetleri dogry adamlardan aýryp, ⁵⁰lowlap duran kürä taşlarlar. Ol ýerde agy we diş gyjama bolar».

⁵¹Isa olara: «Bularyň hemmesine düşündiňizmi?» diýip sorady. Olar: «Hawa» diýip jogap berdiler. ⁵²Isa olara: «Şonuň üçin hem Gögüň Şalygy hakynada taglymat alan her bir Töwrat mugallymy hazynasyndan täze we köne zatlar çykarýan öý eýesine meňzeýändir» diýdi.

Nasyrada Isa hormat goýulmaýar

(Mark 6:1-6; Luka 4:16-30)

⁵³Isa bu tymsaly gürrüň berip bolandan soň, ol ýerden gitdi. ⁵⁴Ol Öz dogduk mekanynda gelip, adamlara olaryň si-

nagogalarynda sapak bermäge başlady. Adamlar Oňa haýran galyp: «Bu Adam beýle danalygy nireden aldyka? Ol nädip beýle mugjyzalary görkezmeği başarýarka? ⁵⁵Ol agaç ussanyň ogly dälmi? Ejesiniň ady hem Merýem dälmi näme? Ol Ýakup, Ýusup, Simun we Ýahuda da-gyň dogany ahyryn! ⁵⁶Onuň uýalary-da biziň aramyzda ýaşamaýarlarmy näme? Onda bu Adam munça zady nireden bilýärkä?» diýişdiler. ⁵⁷Şeýlelikde, olar Isany ret etdiler.

Emma Isa olara: «Pygamberiň diňe öz ýurdunda we öýünde gadyry ýokdur» diýdi. ⁵⁸Isa olaryň imansyzdyklary zerrarly, ol ýerde köp gudrat görkezmedi.

14-nji bap

Ýahýanyň ölümi

(Mark 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹Şol wagt Isanyň at-owazasy Hirod hanyň gulagyna baryp ýetdi. ²Ol öz emeldarlaryna: «Bu Ýahýa çümdürijidir. Ol ölümden direlipdir, şol sebäpli ol bu mugjyzalary görkezip bilýär» diýdi. ³Hirod dogany Filipiň aýaly Hirodiýa üçin Ýahýany tutduryp, el-aýagyny gandallap, zyndana taşladypdy. ⁴Ol muny Ýahýaňyň özüne: «Seniň öz doganyňyň aýalynda öýlenmegiň dogry däl» diýeni üçin etdi. ⁵Hirod Ýahýany öldürmek isleýärdi, emma halkyň Ýahýany pygamber saýandygy üçin beýle etmekden gorkýardy.

⁶Hirodyň doglan günü Hirodiýanyň gyzy ortada tans edip, Hirodyň göwnüni çaglady. ⁷Şonda Hirod gyza ant içip, dilän zadyny berjekdigine söz berdi. ⁸Gyz hem ejesiniň öwretmeği bilen: «Maňa bir tabagyň içinde Ýahýa çümdürijiniň başyny ber» diýdi. ⁹Han gangyn boldy, emma myhmanlaryň ýanynda ant içensoň, Ýahýanyň başynyň oňa

getirilip berilmegini buýurdy. ¹⁰Jellat iberip, zyndanda Ýahýanyň başyny çapdyrdy. ¹¹Çapylan başy bir tabakda getirip, gyza berdi. Gyz-da ony ejesine eltip berdi. ¹²Ýahýanyň şägirtleri gelip, onuň jesedini äkidip jaýladylar. Soňra gidip, muny Isa habar berdiler.

Isa baş müň adamy doýurýar

(Mark 6:30-44; Luka 9:10-17; Ýohanna 6:1-14)

¹³Isa muny eşidip, ýeke Özi gaýyga mündi-de, ol ýerden bir çola ýere çekildi. Halk muny bilende, şäherlerden çykyp, paý-pyýada Onuň zyndan gitdi. ¹⁴Ol gaýykdan düşende, uly mähelläni görüp, olara haýpy geldi, olaryň hassalaryny sagaltdy. ¹⁵Şägirtleri agşam Onuň ýanyna gelip: «Bu bir çola ýer, wagt hem gijikdi, halky goýber, obalara gidip, özlerine ýmit satyn alsynlar» diýdiler. ¹⁶Isa olara: «Gitmegiň geregi ýok, olara ýimäge zady siz beriň» diýdi. ¹⁷Şägirtler hem Isa: «Biziň bu ýerde baş çörek bilen iki balykdan başga zadymyz ýok ahyryn» diýdiler. ¹⁸Isa: «Olary şu ýere – Meniň ýanyma getiriň» diýdi. ¹⁹Şonda Isa halka otuň üstünde oturmagy buýurdy. Ol baş çörek bilen iki balygy alyp, gözlerini göge dikip, şükür etdi we çörekleri bölüşdirip, şägirtlerine berdi. Şägirtleri hem olary mähellä payladylar. ²⁰Hemmeler iýip doýdular. Şägirtler artan çörek böleklerini ýygnap, on iki sebedi doldurdylar. ²¹Mundan iýenleriň sany aýallardyr çagalardan başga baş müňe golaý adamdy.

Isa suwuň ýüzünden yöreyär

(Mark 6:45-56; Ýohanna 6:15-21)

²²Isa halky öýlerine ugradyp durka, şägirtlerine gaýyga münüp, Özüden öň beýleki kenara geçmeklerini buýurdy. ²³Halky ugradanyndan soň, Hudaýa doga

etmek üçin bir Özi daga çykdy. Agşam hem Ol şol ýerde ýekedi. ²⁴Gaýyk bolsa şol wagt eýýäm kölüň ortasyndady, tolkunlar gelip, oňa urulýardy, sebäbi ýel olaryň garşysyndan öwüşýärdi. ²⁵Daňdana golaý Isa kölde suwuň ýüzünden ýöräp, olara tarap geldi. ²⁶Emma şägirtler Onuň suwuň ýüzünden ýöräp gelýänini görenlerinde, tanaman: «Bu bir gözümüze görünýän arwahdyr!» diýşip, dowla düşdüler, olar gorkudan ýaňa gygyryşdylar. ²⁷Emma Isa dessine olara söz gatyp: «Dogumly boluň! Bu – Men, gorkmaň!» diýdi. ²⁸Petrus Oňa jogap berip: «Agam, bu Sen bolsaň, maňa buýruk ber, suwuň ýüzünden ýöräp, ýanyňa baraýyn» diýdi. ²⁹Isa: «Gel!» diýdi. Petrus hem gaýykdan düşüp, Isanyň ýanyna barjak bolup, suwuň ýüzünden Isa tarap ýöremäge başlady. ³⁰Emma ýeliň güýjüni görüp gorkdy, gark bolup ugranda: «Agam, meni halas et» diýip gygyrdy. ³¹Isa şobada elini uzadyp, ony tutdy-da: «Eý, az imanly, näme üçin şübhelendiň?» diýdi. ³²Olaryň ikisi gaýyga münen badyna ýel ýatdy. ³³Gaýykdakylar: «Sen, hakykattan-da, Hudaýyň Oglusyň» diýip, Oňa sežde etdiler.

³⁴Olar kölüň beýleki tarapyna geçip, Ginnesarete gelip ýetdiler. ³⁵Ol ýeriň adamlary Isany tanap, çar tarapa adam iberip, hassalaryň baryny Onuň ýanyna getirdiler. ³⁶Olar diňe donunyň syýyna ellerini degirmäge rugsat etmegini sorap, Oňa ýalbarýardylar. Oňa el degrenleriň hemmesi-de sagaldy.

15-nji bap

Adamy näme murdar edýär?

(Mark 7:1-23)

¹Onsoň käbir fariseýler bilen Töwrat mugallymlary Iýerusalminden Isanyň

ýanyna gelip, Ondan: ²«Näme üçin Seniň şägirtleriň ata-babalaryň adatyny bozýarlar? Näme üçin olar nahar iýenlerinde ellerini ýuwmayarlar?» diýip soradylar. ³Isa olara şeýle jogap berdi: «Siz näme üçin öz adatlaryňzyň hatyrasyna Hudaýyň buýrugyny bozýarsyňyz? ⁴Hudaý: „Ata-eneňe hormat goý“, şeýle-de, „Atasyna ýa-da enesine gargan adam ölüme höküm edilsin“ diýip buýrupdy. ⁵⁻⁶Emma siz ata-enesine: „Men size kömek edip biljek däl. Size bermegi niýet eden zatlarymy men Hudaýa sadaka berdim“ diýip aýdýana onuň atasyna ^ahormat goýmagy hökman däl diýýärsiňiz. Şeýdip, adatlaryňzyň hatyrasyna Hudaýyň sözünü puja çykarýarsyňyz. ⁷Eý, ikiýüzlüler, Işaya pygamber siz hakda jaýdar pygamberlik edipdir! Onda şeýle ýazylan:

⁸ „Bu halk Meni dilinde
hormatlaýar,
emma ýürekleri Menden
uzakdadyr.

⁹ Biderek ýere Maňa sežde edýärler,
taglymat diýip öwredýänleri
ynsan buýruklarydyr“».

¹⁰Isa mähelläni ýanyna çagyryp, olara: «Diňläň, düşüniň! ¹¹Agza giren zat adamy murdar edýän däl, adamy agyzdan çykýan zat murdar edýändir» diýdi. ¹²Onsoň şägirtler gelip, Ondan: «Fariseýleriň bu sözi eşidip, nägile bolandyklaryny bilýärsiňmi?» diýip soradylar. ¹³Ol: «Gökäki Atamyň ekmedik her bir ösümligi köki bilen sogrular. ¹⁴Olara zat diýmän, olar körleri idýän körlerdir. Körköri ideklese, olaryň ikisi hem çukura gaçar» diýip jogap berdi. ¹⁵Petrus Oňa:

«Bize bu tymsaly düşündirip ber» diýdi. ¹⁶Isa hem şeýle diýdi: «Siz henizem düşüneňzokmy? ¹⁷Agza giren her bir zadyň ilki garna baryp, ol ýerden hem daşary çykýandygyny bilmeýärsiňizmi? ¹⁸Emma agyzdan çykan zatlar ýürekden çykyp, adamy murdar edýär. ¹⁹Adamyň ýüreginden erbet pikirler, ganhorlyk, zynahorlyk, azgynlyk, ogurlyk, ýalan şaýatlyk, sögünç çykýandyr. ²⁰Adamy şu zatlar murdar edýär, ýuwulmadyk el bilen nahar iýmek adamy murdar etmeýär».

Kengan aýalyň imany

(Mark 7:24-30)

²¹Isa ol ýerden çykyp, Sur we Sidon şäherleriniň töweregine gitdi. ²²Ol ýerde bir kengan aýaly Isanyň ýanyna gelip: «Agam, eý, Dawut Ogly, bize rehimi et! Gyzymy arwah-jyn eýeledi, ol erbet ejir çekýär» diýdi. ²³Emma Isa oňa hiç bir jogap bermedi. Şonda şägirtleri Onuň ýanyna gelip: «Ony ugrat, ýogsam zyzmyzdan galman gygyryp gelýär» diýip haýyş etdiler. ²⁴Isa hem: «Men diňe ysraýyl halkynyň azaşan goýunlaryna iberildim» diýip jogap berdi. ²⁵Emma ol aýal ýene-de Isanyň golaýyna gelip, dyza çökdi-de: «Agam, maňa kömek et» diýip ýalbardy. ²⁶Isa oňa: «Çagalaryň çöregini alyp, itlere zyňmak dogry däl» diýdi. ²⁷Aýal hem: «Hawa, Agam! Ýöne itler hem saçak başynda dökülen çörek owuntyklaryndan iýýändir» diýdi. ²⁸Şonda Isa oňa: «Eý, zenan, seniň imanyň beýik! Saňa isleýşiň ýaly bol-sun!» diýdi. Ol aýalyň gyzy şol sagadyň özünde sagaldy.

^a 15:5-6 Käbir golýazmalarda *atasyna ýa-da enesine*.

Isa dört müň adamy doýurýar
(Mark 8:1-10)

²⁹Isa ol ýerden gaýtdy we Jelile kölüniň golaýyna gelip, bir dagyň üstüne çykyp oturdy. ³⁰Onuň ýanyna bir uly mähelle geldi, olaryň arasynda agsaklar, maýyplar, körler, lallar we ýene-de bir topar hassalar bardy. Olary getirip, Isanyň aýagyňyň astynda goýdular. Ol hem bulary sagaltdy. ³¹Halk lallaryň gepleýändigini, maýyplaryň sagalandygyny, körleriň görýändigini, agsaklaryň ylgaýandygyny görüp haýran galdy. Olar Ysraýyl Hudaýyny şöhratlandyrdylar.

³²Isa şägirtlerini ýanyna çagyryp: «Bu mähellä haýpym gelýär! Bular üç gün bäre Meniň ýanymda, iýmäge hem hiç zatlary ýok. Olary öýlerine aç goýbersim gelenok, ýolda tapdan düşmekleri ahmal» diýdi. ³³Şägirtleri Oňa: «Beýle uly mähelläni doýrar ýaly, bu çola ýerde biz çöregi nireden alaly?» diýdiler. ³⁴Isa olardan: «Näçe çöregiňiz bar?» diýip sorady. Olar: «Ýedi çörek bilen birnäçe ownuk balygymyz bar» diýdiler. ³⁵Isa mähellä ýerde oturmagy buýurdy. ³⁶Ýedi çörek bilen balyklary alyp, şükür edeninden soň, olary bölüşdirip, şägirtlerine berdi, şägirtleri hem olary mähellä paýladylar. ³⁷Hemmeler iýip doýdular. Artan çörek bölekleri ýedi sebet boldy. ³⁸Iýenler aýallardy çagalardan başga dört müň adamdy. ³⁹Isa halky ugradandan soň, gaýyga münüp, Magadan şäheriniň töweregine gitti.

16-njy bap

Ýolbaşçylar alamat talap edýär
(Mark 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹Fariseýler bilen saddukeýler Isanyň ýanyna geldiler. Olar Isany synamak

üçin, Onuň özlerine gökden bir guderatly alamat görkezmegini islediler. ²Ol şeýle jogap berdi: «Ağşam düşende: „Asmanyň ýüzi gyzaryp dur, howa howy boljak“ diýýärsiňiz. ³Ertirine hem: „Asmanyň ýüzi garalypdyr hem tutuk, bu gün gaý turjak“ diýýärsiňiz. Siz asmana seredip, howanyň ýagdaýyny saýgaryp bilýärsiňiz-de, döwrüň alamatlaryny saýgaryp bilmeýärsiňizmi? ⁴Bu erbet we biwepa nesil alamat talap edýär, emma oňa Ýunus pygamberiňkiden başga alamat berilmez». Şeýlelikde, Isa olary taşlap gitti.

Fariseýleriň we Hirodyň hamyrmaýasyndan hüşgär boluň!
(Mark 8:14-21)

⁵Şägirtleri kölüň beýleki tarapyna geçenlerinde, çörek almagy unudan ekenler. ⁶Isa olara: «Hüşgär boluň, özüňizi fariseýler bilen saddukeýleriň hamyrmaýasyndan goraň» diýdi. ⁷Olar bolsa özara çekeleşip: «Ol muny biziň çörek almandygymyz üçin şeýle diýýändir» diýişýärdiler. ⁸Emma Isa olaryň näme diýişýändiklerini bilip, şeýle diýdi: «Eý, imany azlar! Çörek almandyrýs diýşip, nämä özara çekeleşýärsiňiz? ⁹Entek hem düşüneňzokmy? Baş çörek bilen baş müň adamyň doýandygy, artanyňyň näçe sebet bolandygy ýadyňyza düşmeýärmí? ¹⁰Ýedi çörek bilen dört müň adamyň doýandygy, artanyndan näçe sebedi dolduryp ýygandygyňyz hem ýadyňyza düşenokmy? ¹¹Siz nädip çörek barada gürrüň etmeýändigime düşüneňzok? Men size: „Özüňizi fariseýler bilen saddukeýleriň hamyrmaýasyndan goraň“ diýýärin». ¹²Şägirtler Isanyň özlerine hamyrmaýa däl-de, fariseýler bilen saddukeýleriň taglymatyndan goranyň diýýändigine şonda düşündiler.

Petrus Isanyň Mesihdigini ykrar edýär

(Mark 8:27-30; Luka 9:18-21)

¹³Isa Kaýsarıýa-Filip şäheriniň golaýyna gelende, şagirtlerinden: «Adamlar Ynsan Ogluna kim diýýärler?» diýip sorady. ¹⁴Şagirtleri Oňa: «Käbirleri Ýahýa çümdüriji, käbirleri Ýlýas, başga birleri Ýermeýa, käbirleri-de pygamberlerden biri diýýärler» diýip jogap berdiler. ¹⁵Isa olardan: «Siz Maňa kim diýýärsiňiz?» diýip sorady. ¹⁶Simun Petrus: «Sen diri Hudaýyň Ogly Mesihsiň» diýip jogap berdi. ¹⁷Isa Oňa şeýle diýdi: «Eý, Ýunusyň ogly Simun, sen nähili bagtly! Bu syry saňa aýan eden ynsan däl-de, gökdäki Atamdyr. ¹⁸Men saňa şuny aýdaýyn: Eý, Petrus! ^a Sen gaýasyň, Men ýygnagymy bu gaýanyň üstünde guraryn, hatda ölüm-de bu ýygnagymy yeňip bilmez. ¹⁹Göğün Şalygynyň açarlaryny saňa bererin. Ýer ýüzünde rugsat berýän zadyňa gökde-de rugsat berler. Ýer ýüzünde gadagan edýän zadyň gökde-de gadagan ediler». ²⁰Onsoň şagirtlerine Özüniň Isa Mesihdigini hiç kime aýtmazlygy tabşyrdy.

Isa ölüp direljegini öňünden aýdýar

(Mark 8:31–9:1; Luka 9:22-27)

²¹Şondan soň Isa şagirtlerine Özüniň Iýerusalime gitmelidigi, ýaşulularyň, ýolbaşçy ruhanylaryň, Töwrat mugallymlaryň elinden köp görgüler görmelidigi, öldürilmelidigi we üçülenji gün direlmelidigi hakynda düşündirmäge başlady. ²²Petrus Ony bir çete çekip: «Hudaý saklasyn, Agam! Seniň başyňa asla beýle iş düşmez!» diýip, Onuň aýdanlaryna garşy çykмага başlady. ²³Emma Isa Petrusa

tarap öwrülip: «Çekil öňümden, şeytan! Sen Maňa böwet bolýarsyň, sebäbi Sen Hudaýyň işlerini däl-de, ynsan işleri hakda oýlanýarsyň» diýdi. ²⁴Onsoň Isa şagirtlerine ýüzlenip: «Kim Meniň yzma eýermek isleýän bolsa, özüni inkär etsin-de, haçyny alyp, yzma düşsün. ²⁵Kim janyny halas etmek islese, ony ýitirer, ýöne kim janyny Meniň ugrumda ýitirse, ony halas eder. ²⁶Ynsan tutuş dünýäni gazanybam, janyndan mahrum bolsa, oňa näme peýdasy bar? Ynsan öz janyna derek näme berip biler? ²⁷Ynsan Ogly Atasynyň şöhratynda Öz perişdeleri bilen gelende, her kime eden işlerine görä hakyny berer. ²⁸Size dogrusyny aýdýaryn: bu ýerde duranlaryň käbiri Ynsan Oglunyň Patyşa bolup gelyänini görmezden ölmezler» diýdi.

17-nji bap

Isanyň keşbi üýtgeýär

(Mark 9:2-13; Luka 9:28-36)

¹Alty günden soň Isa ýanyna diňe Petrusy, Ýakuby we onuň dogany Ýohanany alyp, bir beýik dagyň üstüne çykdy. ²Şol ýerde olaryň gözüniň alnynda Onuň keşbi üýtgedi. Onuň ýüzi Gün kimin parlady, eginbaşy ap-ak bolup, şyky saçdy. ³Birdenkä olara Musa bilen Ýlýas göründi. Olar Isa bilen gepleşip durdular. ⁴Petrus Isa: «Agam! Bize bu ýerde bolmak ýakymly, isleseň, bu ýerde üç çadyr dikeýin: biri – Saňa, biri – Musa, biri – Ýlýasa» diýdi. ⁵Ol entek gepläp durka, parlak bir bulut olaryň üstünü örttdi. Bulutdan: «Bu Meniň söwer Oglumdyr, Men Ondan gaty razydyryn. Oňa gulak asyň» diýen bir owaz geldi. ⁶Şagirtler muny eşidenlerinde, gaty gorkup, ýüzin

^a **16:18 Petrus** – bu söz *gaýa* diýmegi aňladýar.

ýykyldylar. ⁷Emma Isa gelip, olara elini degrip: «Turuň, gorkmaň» diýdi. ⁸Olar başyny galdyryp seredenlerinde, Isadan başga hiç kimi görmediler.

⁹Dagdan inip gelyärkärer, Isa olara: «Ynsan Ogly ölümden direlýänçä, gören zatlaryňyzy hiç kime aýtmaň» diýip tabşyrdy. ¹⁰Şagirtleri Ondan: «Onda näme üçin Töwrat mugallymlary öňürti Ylýas gelmelidir diýýärler?» diýip soradylar. ¹¹Isa olara: «Dogrudan-da, öňürti Ylýas gelip, ähli zady düzetmeli. ¹²Men size şuny aýdýaryn: Ylýas birwagt geldi, emma ony tanaman, oňa islän zatlaryny etdiler. Ynsan Ogly-da edil şonuň ýaly, olaryň elinden jebir çeker» diýip jogap berdi. ¹³Şonda şagirtler Onuň özlerine çümdüriji Ýahýa barada gürrüň berýändigine düşündiler.

Isa arwah-jyn eýelän oglany sagaldýar (Mark 9:14-32; Luka 9:37-45)

¹⁴Olar mähelläniň ýanyna ýetip barýarkalar, bir adam Isanyň ýanyna gelip, Onuň öňünde dyza çökdü. ¹⁵Ol: «Agam, ogluma rehim et! Onuň tutgaý keseli bar, örän ejir çekýär. Ol ýygy-ýygydan özüni oda, suwa urýar. ¹⁶Men ony Seniň şagirtleriňe getirdim, emma olar sagaldyp bilmediler» diýdi.

¹⁷Isa: «Eý, ýoldan çykan, imansyz nesil! Men haçana çenli siziň bilen bile bolup, size çydaýyn? Oglany şu ýere, Meniň ýanyma getirin» diýdi. ¹⁸Isa arwah-jyna berk käýän badyna, arwah-jyn oglandan çykyp gitdi. Oglan şol pursadyň özünde sagaldy.

¹⁹Onsoň şagirtler Isanyň ýanyna gelip, özli-özlerikä Ondan: «Biz näme üçin

ony çykaryp bilmedik?» diýip soradylar. ²⁰Isa hem olara: «Ýeterlik imanyňyzyň ýokdugy üçin şeýle boldy. Size dogrusyny aýdýaryn: bir gorçisa dänesi ýalyjak imanyňyz bolup, şu daga: „Bu ýerden ol ýere göç“ diýseňiz, ol göçer. Size başartmajak zat bolmaz» diýdi. ^a

²²Bir gün Jelilede üýşenlerinde, Isa olara: «Ynsan Ogly adamlaryň eline tabşyrylar. ²³Ony öldürerler, emma Ol üçülenji gün direler» diýdi. Şagirtler muňa örän gynandylar.

Ybadathana salgydy

²⁴Isa bilen şagirtler Kapernauma gelenlerinden soň, ybadathana salgydyny ýygnaýanlar Petrusyň ýanyna gelip: «Siziň Mugallymyňyz ybadathana salgydyny tölänokmy?» diýip soradylar. ²⁵Petrus: «Töleýär» diýdi. Petrus öýe gelende, Isa ondan öňürdip: «Simun, sen näme diýýärsiň? Ýer ýüzündäki patyşalar gümrükdir salgydy kimden alýarlar? Öz ogullaryndanmy ýa kesekilerden?» diýip sorady. ²⁶Petrus Oňa: «Kesekilerden» diýende, Isa oňa: «Onda ogullar erkindir. ²⁷Emma olar nägile bolmaz ýaly, köle git-de, çeňnek taşla. Çeňnege düşen ilkinji balygy alyp, agzyny açsaň, salgyt tölemäge ýeterlik teňňäni taparsyň. Teňňäni al-da, Meniň üçinem, özüň üçinem salgyt töle» diýdi.

18-nji bap

Iň beýik kim?

(Mark 9:33-37,42-48;
Luka 9:46-48; 17:1-2)

¹Şol wagt şagirtler Isanyň ýanyna gelip: «Gögüň Şalygynda iň beýik

^a 17:20 Kābir golýazmalarda 21-nji aýat duş gelyär: *Şeýle arwah-jynlary agyz bekläp, Hu-daýa doga-dileg etmekden başga hiç zat bilen çykaryp bolýan dälidir.*

kim?» diýip soradylar. ²Isa-da bir çagany çagyryp, ony olaryň ortasynda duruzdy-da, şeýle diýdi: ³«Size dogrusyny aýdýaryn: eger siz ýoluňyzdan dönüp, çagalar ýaly bolmasaňyz, Göğüň Şalygyna asla girip bilmersiňiz. ⁴Kim şu çaga ýaly pes göwünli bolsa, Göğüň Şalygynda iň beýik şoldur. ⁵Kim şunuň ýaly bir çagany Meniň adymdan kabul etse, Meni kabul etdigidir. ⁶Emma kimde-kim Maňa ynanýan bu pes göwünlilerden biriniň günä etmegine sebäp bolsa, onuň üçin boýnundan uly degirmen daşy asylyp, deňziň düýbüne zyňylmagy has gowy bolar. ⁷Ynsanlary günä duçar edýän zatlar üçin bu dünýäniň halyna waý! Beýle zatlar gelmelidir, emma bularyň gelmegine ýardam berýän adamyň dat gününe! ⁸Eliň ýa aýagyň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony kesip taşla. Seniň iki elli, iki aýakly bolup, ebedi oda taşlananyňdan, bir elli, bir aýakly bolup, baky ýaşayşa gowşanyň gowudyr. ⁹Gözüň seniň günä etmegiňe sebäp bolsa, ony oýup taşla. Saňa ýeke gözli bolup baky ýaşayşa girmek, iki gözli bolup dowzah oduna zyňlanyňdan gowudyr.

Ýiten goýun tymşaly

(Luka 15:3-7)

¹⁰Bu pes göwünlilerden birini äsgermezlik etmekden gaça duruň! Men size şuny aýdýaryn: gökde olaryň perişdeleri gökdäki Atamyň ýüzüni elmydama görýärler. ^a

¹²Siz nähili pikir edýärsiňiz? Bir adamyň ýüz goýny bolup, olaryň biri azaşsa, ol togsan dokuzyny daglarda goýup, azaşanyň gözlegine çykmazmy? ¹³Ony tapyp biläýse, size dogrusyny aýdýaryn, ol munuň üçin azaşmadyk togsan dokuzysyna begenenden hem has köp begener. ¹⁴Şeýlelikde, bu pes göwünlilerden biriniň heläk bolmagy gökdäki Ataňyzyň islegi dälidir.

Doganyň günä etse

¹⁵Eger doganyň günä etse ^b, bar-da, ikiçäk gürleşip, aýybyny oňa aýt. Seniň sözüňe gulak assa, bu doganyňy gazandygynydyr. ¹⁶Emma gulak asmasa, bir ýa iki adamy ýanyňa alyp bar, aýdylan her bir söz iki ýa-da üç şaýadyň güwäsi bilen tassyklansyn. ¹⁷Olara-da gulak asmak islemese, onda ýygnaga aýt. Oňa-da gulak asmak islemese, goý, ol seniň üçin bir butparaz ýa-da salgytçy ýaly bolsun. ¹⁸Size dogrusyny aýdýaryn: ýer ýüzünde rugsat berýän zadyňyza gökde-de rugsat berler. Ýer ýüzünde gadagan edýän zadyňyz gökde-de gadagan ediler. ¹⁹Ýene size şuny aýdýaryn: eger araňyzdan iki adam islendik zady dilemek üçin bir ylaşyga gelse, gökdäki Atam dilegleri bitirer. ²⁰Meniň adym bilen iki ýa-da üç adam üýşse, Men hem olaryň arasynda bolaryn».

Rehimsiz hyzmatkär

²¹Soňra Petrus Isanyň ýanyna gelip, Ondan: «Agam, doganym maňa garşy

^a **18:10** Kābir golýazmalarda 11-nji aýat duş gelýär: *Ynsan Ogly ýitenleri halas etmäge gelendir.*

^b **18:15** *Günä etse* – kābir golýazmalarda *saňa garşy günä etse.*

günä etse, ony näçe gezek bagyşlaýyn? Ýedi gezekmi?» diýip sorady. ²²Isa oňa: «Men saňa ýedi gezek däl, ýetmiş gezek ýedi diýýärim» diýip jogap berdi. ²³«Şonuň üçin hem Gögüň Şalygy öz dolandyryjysy bilen hasaplaşmak islän bir patyşa meňzeýär. ²⁴Patyşa hasaplaşyga başlanda, onuň ýanyna ägirt möçberdäki pul bergisi bolan bir dolandyryjysyny getirýärler. ²⁵Ol bergisini berip bilmänsoň, hojaýyny oňa özünü, aýalyny, çagalaryny we ähli mallaryny satyp, bergisini bermegi buýurýar. ²⁶Dolandyryjy ýere ýüzin düşüp, hojaýynyna: „Sabyr et! Baryny bereýin“ diýip ýalbarýar. ²⁷Hojaýynyň oňa rehimini inýär, onuň bergisini geçip, ony boşadyp goýberýär. ²⁸Ýaňky dolandyryjy çykyp gidýär. Ol özüne ujypsyzja bergisi bolan bir ýoldaşyna sataşýar. Ony tutup: „Bergiňi ber“ diýip, onuň bokurdagyndan ýapysýar. ²⁹Ýoldaşy onuň aýagyna ýykylyp: „Sabyr et, bergimi bererin“ diýip, oňa ýalbarýar. ³⁰Emma ol etmeýär, gaýtam, bergisini berýänçä, ony zyndana saldyrýar. ³¹Ýaňky adamyň ýoldaşlary bu wakany görüp, gaty gynanýarlar. Olar gidip, bolan ähli zady onuň hojaýynyna habar berýärler. ³²Hojaýyny ony çagyryp: „Eý, ýaramaz gul! Maňa ýalbaranyň üçin, men seniň bergiňiň baryny geçdim. ³³Meniň saňa rehim edişim ýaly, sen hem ýoldaşyňa rehim etmeli dälmidin?“ diýýär. ³⁴Hojaýyny gazaba münüp, bergisini berýänçä, ony gynaýanlaryň eline tabşyryar. ³⁵Eger her biriňiz öz doganyny ýürekden

bagyşlamasa, gökdäki Atam-da size şeýle eder».

19-njy bap

Nika we aýrylyşmak barada

(Mark 10:1-12)

¹Isa bu sözlere tamamlandan soň, Jelileden çykyp, Iordan derýasynyň aňyrsyndaky Ýahudyýa welaýatyna gitdi. ²Uly mähelle Onuň yzyna düşdi, Isa hem şol ýerde olaryň hassalaryny sagaltdy. ³Isanyň ýanyna gelen käbir fariseýler Ony synap görmek üçin: «Bir adamyň her hili bahana arap, öz aýalyndan aýrylyşmagy kanuna dogry gelýärimi?» diýip soradylar. ⁴Isa hem: «Siz näme „Ýaradanyň Özi owal-başda ynsanlary erkek we aýal edip ýaratdy“ diýen sözlere okamadyňyzmy? ⁵„Şol sebäpden hem erkek ata-enesini taşlap, aýaly bilen birleşýär we olaryň ikisi bir ten bolýar“. ⁶Şeýlelikde, olar indi iki däl, bir tendir. Şonuň üçin hem Hudaýyň birleşdirenini ynsan aýyrmasy» diýdi.

⁷Fariseýler Isadan: «Onda näme üçin Musa talak hatyny ýazyp, aýrylyşmaga ygtyýar beripdir?» diýip soradylar. ⁸Isa olara: «Musa siziň doňýürekdiğiňiz üçin aýalyňyzy aýyrmaga ygtyýar berdi, emma owal-başda beýle däl. ⁹Men size şuny diýýärim: kim aýalyny zynadan başga sebäp bilen aýryp, başga aýala öýlense, zyna edýändir a» diýip jogap berdi. ¹⁰Şägirtler Oňa: «Eger äraýalyň arasyndaky ýagdaý şeýle bolsa, onda öýlenmezlik gowudyr» diýişdiler.

^a 19:9 Käbir golýazmalarda *Ärinden aýrylyşan aýala öýlenen hem zyna edýändir* diýen jümle hem bar.

¹¹Emma Isa olara: «Hemme adamlar bu sözi kabul edip bilmezler, diñe özlerine berlenler kabul edip bilerler. ¹²Käbir adamlar dogabitdi agtadyrlar, käbirleri bolsa adamlar tarapyndan agta edilendir. Başga birleri bolsa Göğüň Şalygynyň hatyrasyna hiç kim bilen birleşmeýär. Muny kabul edip bilen kabul etsin» diýdi.

Isa çagalara pata berýär

(Mark 10:13-16; Luka 18:15-17)

¹³Soňra başlaryna elini goýup, dogadileg etsin diýip, adamlar çagalary Isanyň ýanyna getirdiler, emma şägirtler çagalary getirenlere käyediler. ¹⁴Isa bolsa: «Çagalary Meniň ýanyma goýberiş, olary saklamaň, sebäbi Göğüň Şalygy şular ýalylyryňkydyr» diýdi. ¹⁵Isa olaryň başyna elini goýup, pata berenden soň, ol ýerden gitdi.

Baý ýaş ýigit

(Mark 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶Şol mahal bir adam Isanyň ýanyna gelip: «Eý, Mugallym^a, baky ýaşayşa eýe bolar ýaly, men näme ýagşy iş etmeli?» diýip sorady. ¹⁷Isa: «Näme üçin Menden ýagşylyk hakynda sorawarsyň? Ýeke-täk Hudaýdan başga hiç kim ýagşy däldir. Baky ýaşayşa gowuşmak isleýän bolsaň, Hudaýyň tabşyryklaryny berjaý et» diýdi. ¹⁸⁻¹⁹Ol Isadan: «Haýsy tabşyryklaryny?» diýip sorady. Isa: «Adam öldürme, zyňa etme, ogurlyk etme, ýalan şaýatlyk etme, ata-eneňe hormat goý, ýakynyňy özüňi söýüşüň ýaly söý» diýip jogap berdi.

²⁰Ýaş ýigit Isadan: «Men bularyň hemmesiniň ýaşlygyndan bäre berjaý edip gelýärim-ä, men ýene näme etmeli?» diýip sorady. ²¹Isa oňa: «Müýnsüz bolayyn diýseň, git-de, nämäň bar bolsa satyp, garyplara paýla, şonda gökde hazynaň bolar. Soňra gel-de, Meniň yzyna düş» diýdi. ²²Ýaş ýigit bu sözi eşidip, tukat bolup gitdi, sebäbi onuň mal-mülki köpdi.

²³Isa şägirtlerine: «Size dogrusyny aýdýaryn, baý adamyň Göğüň Şalygyna girmegi kyndyr. ²⁴Men size ýene-de şuny aýdýaryn, bir düýäniň iňňäniň gözünden geçmegi baý adamyň Hudaýyň Şalygyna girmeginden aňsatdyr» diýdi. ²⁵Muny eşidenlerinde, şägirtleri çakdanaşa haýran galyp: «Onda kim halas bolup biler?» diýip soradylar. ²⁶Isa olara seredip: «Ynsanlar üçin bu mümkin däl, emma Hudaý üçin ähli zat mümkindir» diýdi. ²⁷Onsoň Petrus Oňa: «Ine, biz ähli zadymyzy taşlap, Seniň zyňa düşdük! Munuň üçin biz näme alarys?» diýdi. ²⁸Isa olara: «Size dogrusyny aýdýaryn, ähli zadyň täzelenen döwri Ynsan Ogly Öz şöhratly tagtynda oturanda, Meniň yzyna düşen siz hem on iki tagtda oturyp, Ysraýlylyň on iki tiresine kazylyk edersiniz. ²⁹Meniň hatyram üçin öýlerini, doganlaryny, uýalaryny, ene-atasyny^b, çaga-çugalaryny, yerlerini taşlan her kes yzyna ýüz esse edip gaýtaryp alar. Olar baky ýaşayşyň mirasdüşeri bolarlar. ³⁰Emma ilkinjileriň köpüsi soňkular, soňkularyň köpüsi hem ilkinjiler bolar» diýdi.

^a 19:16 Bu sözlem käbir golýazmalarda «Eý, ýagşy Mugallym» diýip duş gelýär.

^b 19:29 Käbir golýazmalarda *ayalyny* diýen söz hem bar.

20-nji bap

Üzümçilik tymsaly

¹Gögün Şalygy üzümçiliginde işlär ýaly, ir ertir bilen günlükçi tutmaga giden ýer eýesine meñzeyändir. ²Ol günlükçiler bilen bir günlük iş hakyny bir kümüş teňňä razylaşyp, olary öz üzümçiligine ýollaýar. ³Ir sagat dokuzlarda daşary çykan wagty, ol bazarda bikär duran birnäçe adamlary görýär. ⁴Olara-da: «Siz hem üzümçilige gidiň, hakyňzy doly tölärin» diýýär. Olar hem gidýärler. ⁵Günortan we öýlän sagat üçlerde ýene daşary çykyp, ýene şeýle edýär. ⁶Öýlän sagat başlerde aýlanmaga çykan wagty, başga boş duranlary görüp, olardan: «Näme üçin günuzyn bu ýerde boş dursuňyz?» diýip sorayar. ⁷Olar hem: «Bizi hiç kim hakyna tutmady» diýip jogap berýärler. Olara: «Siz-de üzümçilige gidiň» diýýär. ⁸Agşam düşen çagy, üzümçiligiň eýesi öz iş dolandyryjysyna: «Günlükçileri çagyry-da, in soňkulardan başlap, ilkinjilere çenli haklaryny töle» diýýär. ⁹Şeýlelikde, öýlän sagat başlerde gelenleriň her biri bir kümüş teňňe alýar. ¹⁰Ilkinji gelenler köp alarys öýdüp tama edýärler, emma olaryň-da her biri bir kümüş teňňe alýar. ¹¹Olar puluny alan wagtlary ýer eýesine hüňürdeşip: ¹²«Bu in soňky gelenler diňe bir sagat işlediler, biz bolsa, jöwzaly yssyda günuzyn agyr zähmet çekdik. Muňa garamazdan sen biziň zähmetimizi olaryňky bilen deň etdiň» diýýärler. ¹³Ýer eýesi olaryň birine şeýle jogap berýär: «Eý, dost! Men

saňa adalatsyzlyk edemok. Sen meniň bilen bir kümüş teňňä razylaşmadyňmy näme? ¹⁴Öz hakyňy al-da, gidiber. Men bu in soňka-da saňa berenimi bermek isleýärim. ¹⁵Öz pulumy isleýsimçe sarp etmäge ygtyýarym ýokmy? Ýa-da sen meniň sahylygyma görüplik edýärsiňmi?» ¹⁶Şeýlelikde, in soňkular ilkinjiler, ilkinjiler hem in soňkular bolar. ^a

Isa Özünüň ölüp direljegini ýene aýdýar
(Mark 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷Isa Iýerusalime barýarka, ýolda on iki sägirdini bir çete çekip, olara: ¹⁸«Ine, Iýerusalime barýarys. Ýnsan Ogly ýolbaşçy ruhanylaryň, Töwrat mugallymlaryň eline tabşyrylar, olar hem Ony ölüme höküm ederler. ¹⁹Ony kemsitsinler, gamçylasynlar we haça çüylesinler diýip, keseki milletlere tabşyrralar, emma Ol üçülenji gün direler» diýdi.

Bir enäniň haýýsy
(Mark 10:35-45)

²⁰Soňra Zebedeýiň ogullarynyň ejesi öz ogullary bilen Isanyň ýanyna geldi. Ol Isadan bir zatlar dilemek üçin dyzyna çöküp, tagzym etdi. ²¹Isa aýaldan: «Näme isleýärsiň?» diýip sorady. Aýal Isa ýüzlenip: «Öz Şalygynda meniň bir oglumyň Seniň sagynda, beýlekisiniň bolsa çepiňde oturmagyny emr et» diýdi. ²²Emma Isa: «Siz näme dileýäniňizi bilmeýärsiňiz. Siz Meniň içjek hasrat käsämden içip bilersiňizmi? ^b» diýdi. Olar Isa: «Hawa, içip bilers!» diýip jogap berdiler. ²³Isa olara: «Siz Meniň içjek käsämden içersiňiz ^c, emma

^a 20:16 Kābir golýazmalarda *Çünki çagyrylanlar köp, saýlananlar azdyr* diýen jümle hem bar.

^b 20:22 Kābir golýazmalarda *Meniň çümdürilişim ýaly çümdürilip bilersiňizmi?* diýen jümle hem bar.

^c 20:23 Kābir golýazmalarda *Meniň çümdürilişim ýaly çümdürilersiňiz* diýen jümle hem bar.

size sagymda ýa çepimde oturmaga rugsat bermek Meniň elimde däl. Bu orunlary Atam kimler üçin taýýarlan bolsa, şolar üçindir» diýdi. ²⁴Beýleki on şägirt muny eşidip, ýaňky iki dogana gaharlandylar. ²⁵Isa olary ýanyna çagyryp: «Özüňiz bilýärsiňiz, keseki milletleriň baştutanlary olara hökümdarlyk edýärler, ýokary wezipelileri-de agalyk edýärler. ²⁶Siziň araňyzda beýle bolmasyn. Araňyzda kim üstün bolmak isleýän bolsa, beýlekileriň hyzmatkäri bolsun. ²⁷Kim ilkinji bolmak isleýän bolsa, hemmäňiziň guly bolsun. ²⁸Ynsan Ogly hem Özüne hyzmat edilmegi üçin däl-de, eýsem, başgalara hyzmat etmek üçin, köpleriň ugrunda janyny gurban edip, olary azat etmek üçin geldi» diýdi.

Iki körüň gözi açylýar

(Mark 10:46-52; Luka 18:35-43)

²⁹Isa bilen şägirtleri Ýerihodan çykanlarynda, uly mähelle Isanyň yzyna düşüp gitdi. ³⁰Ýoluň gyrasynda oturan iki sany kör adam Isanyň geçip barýanyny eşidip: «Agam, eý, Dawut Ogly, bize rehimi et!» diýip gygyrdy. ³¹Seslerini çykarmaz ýaly, köp adamlar olara käýediler, emma olar öňküden hem gaty ses bilen: «Agam, eý, Dawut Ogly, bize rehimi et!» diýip gygyrdylar. ³²Isa aýak çekdi-de, olary çagyryp: «Siziň üçin näme etmegimi isleýärsiňiz?» diýip sorady. ³³Olar Oňa: «Agam, gözümüz açylsyn» diýdiler. ³⁴Isanyň olara haýpy gelip, gözlerine elini degirdi welin, şobada olaryň gözleri açyldy. Olar hem Isanyň yzyna düşüp gidiberdiler.

21-nji bap

Isa Iýerusalime uly dabara bilen girýär

(Mark 11:1-11; Luka 19:28-40; Ýohanna 12:12-19)

¹Isa bilen şägirtleri Iýerusalime go-laýlap, Zeýtun dagynyň etegindäki Beýtfaja gelenlerinde, Isa iki şägirdini önden ýollap, olara: ²«Öňüňizdäki oba baryň. Oba giren ýeriňizde daňlygy duran bir eşegi we ýanyndaky taýhary taparsyňyz, olary çözüň-de, Meniň ýanyma getiriň. ³Eger biri size bir zat diýse: „Bu taýhar Rebbe gerek, ony desine yzyna iberer“ diýip aýdyň» diýdi.

⁴Bu-da pygamber arkaly aýdylan şu sözün berjaý bolmagy üçindi:

⁵«Eý, Sion gyzy!

Patyşaň, ine, saňa tarap gelýär.

Ol bir eşege,

eşegiň-de taýharyna münüp,

pes göwünlilik bilen saňa tarap gelýär».

⁶Şägirtler gidip, Isanyň tabşyryşy ýaly etdiler. ⁷Eşek bilen taýhary getirdiler-de, donlaryny olaryň üstüne atdylar, Isa-da taýhara mündi. ⁸Mähelläniň köpüsi donuny ýola ýazýardy, käbirleri-de agaçlardan şahalar kesip, ýola düşýärdi. ⁹Onuň öňünden hem yzyndan gelýän mähelle: «Dawut Oglyna alkyş bolsun! Rebbiň adyndan gelýäne alkyş bolsun, göklerde alkyş!» diýip gygyryşýardy. ¹⁰Isa Iýerusalime girende, tutuş şäher: «Bu kim?» diýip, galagopluga düşdi. ¹¹Mähelle hem olara: «Bu Jeliläniň Nasyra şäherinden bolan Isa pygamber» diýýärdi.

Isa satyjylary ybadathanadan kowýar

(Mark 11:15-19; Luka 19:45-48; Ýohanna 2:13-22)

¹²Isa ybadathananyň howlusyna girip, ol ýerdäki satyjylary, alyjylary kowdy. Ol pul çalyşýanlaryň tekjelerini, kepderi satýanlaryň oturgyçlaryny düňderdi.

¹³Isa olara: «„Meniň öýüm ybadat öýi diýlip atlandyrylar“ diýip ýazylygydyr, siz bolsa muny garakçylaryň sürenine öwürýärsiňiz» diýdi. ¹⁴Ybadathanada körler, agsaklar Isanyň ýanyna geldiler. Isa olary sagaltdy. ¹⁵Ýolbaşçy ruhanýar bilen Töwrat mugallymlary Onuň görkezen gudratlaryny we ybadathanada: «Dawut Ogluna alkyş!» diýip gygyrýan çagalary görenlerinde gazaba mündüler. ¹⁶Olar Isadan: «Bularyň näme diýýänini eşidýärsiňmi?» diýip soradylar. Isa olara: «Hawa, eýsem siz: „Çagalaryň, bäbekleriň dilinde alkyş senasyny ýaratdyň“ diýen sözleri asla okamadyňyzmy?» diýdi.

¹⁷Isa olary şol ýerde galdyryp, şäherden çykyp gitti. Ol Beýtaniýa gelip, gijäni şol ýerde geçirdi.

Guran injir agajy

(Mark 11:12-14, 20-24)

¹⁸Isa ir säher bilen şähere dolanyp gelyärkä ajykdy. ¹⁹Ýoluň gyrasynda bir injir agajyny görüp, onuň ýanyna geldi, emma onda ýaprakdan başga hiç zat tapmady. Isa agaja: «Mundan beýläk sende asla miwe bitmesin!» diýdi. Injir agajy şol pursadyň özünde gurady. ²⁰Şägirtler muny görüp: «Injir agajy şol pursadyň özünde nädip gurady?» diýip haýran galdylar. ²¹Isa olara: «Size

dogrusyny aýdýaryn, imanyňyz bolup, şübhe etmeseňiz, siz diňe bu injir agajyna edilen bilen çäklenmän, eýsem, şu daga: „Göteril-de, deňze zyňyl“ diýseňiz-de, ol bolar. ²²Imanyňyz bar bolsa, doga-dileg edeniňizde, näme dileseňiz, alarsyňyz» diýip jogap berdi.

Isanyň erk-ygtyýary barada sowal

(Mark 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³Isa ybadathananyň howlusyna gelip, sapak berip otyrka, ýolbaşçy ruhanýar, halkyň ýaşululary Onuň ýanyna gelip: «Sen bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýärsiň? Saňa bu ygtyýary kim berdi?» diýip soradylar. ²⁴Isa olara: «Men hem size bir sowal berjek. Maňa jogap berseňiz, size bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýänimi aýdaýyn. ²⁵Ýahýa suwa çümdürmäge ygtyýary nireden aldy? Gökdenmi ýa-da ynsandan?» diýip sorady. Olar muny özara maslahatlaşmaga başladylar: «Eger Gökden diýsek, Ol bize: „Onda näme üçin oňa ynanmadyňyz?“ diýer. ²⁶Ynsandan diýmäge-de halkdan gorkýarys, sebäbi hemmeler Ýahýany pygamber saýýar». ²⁷Ahyry olar Isa: «Biz bilemzok» diýip jogap berdiler. Isa-da olara: «Menem size bu zatlary haýsy ygtyýar bilen edýänimi aýtjak däl» diýdi.

Iki ogul timsaly

²⁸Isa söze başlady: «Siz muňa näme diýärsiňiz? Bir adamyň iki ogly bar eken. Ol birinji oglunyň ýanyna baryp: „Oglum, bu gün git-de, üzümçilikde işle“ diýýär. ²⁹Emma ol: „Gitjek däl!“ diýip jogap berýär. Ýöne soňrak muňa gaýtmyşym edip, ol ýere gidýär. ³⁰Ýaňky adam ikinji oglunyň ýanyna baryp, oňa-da şol sözi aýdýar. Ol bolsa: „Bolyar, hojaýyn,

bararyn!“ diýip jogap berýär, emma gitmeýär. ³¹Bularyň ikisinden haýsasy kakasynyň islegini ýerine ýetirdi?» Olar: «Birinjisi» diýip jogap berdiler. Isa olara: «Size dogrusyny aýdýaryn, salgytçylar we lolular Hudaýyň Şalygyna sizden öň girerler. ³²Ýahýa size dogry ýol görkezmege geldi, siz oňa ynanmadyňyz, emma salgytçylar we lolular oňa ynan-dylar. Siz muny göreniňizden soň hem ökünmediňiz, oňa ynanmadyňyz» diýdi.

Üzümpçilik we kärendeçiler tymsaly (Mark 12:1-12; Luka 20:9-19)

³³«Ýene bir tymsala gulak asyň: bir ýer eýesi bar eken. Ol üzüm baglaryny oturdyp, daşyna haýat aýlaýar. Şerap ýasamak üçin üzüm sykmaga çukur gazýar we gözegçilik diňini gurýar. Onsoň üzümçiligini bagbanlara kärendesine berip, özi uzak ýola gidýär. ³⁴Hasyl möwsümi gelende, üzümüň miwesinden alyp gelmek üçin, ol hyzmatkärlerini kärendeçileriň ýanyna iberýär. ³⁵Kärendeçiler onuň hyzmatkärlerini tutup, birini ýenjýärler, başga birini öldürýärler, beýlekisini-de daşlaýarlar. ³⁶Üzümpçiligiň eýesi öňkäden hem köp hyzmatkärlerini iberýär. Kärendeçiler olara-da öňküle-re edenlerini edýärler. ³⁷Ahyrsoňunda üzümçiligiň eýesi: „Oglumy sylarlar“ diýip, öz ogluny iberýär. ³⁸Emma kärendeçiler biri-birlerine: „Mirasdar şudur! Geliň, şuny öldürip, mirasyny elinden alalyň“ diýişýärler. ³⁹Olar ony tutup öldürýärler we üzümçiligiň daşyna taşlaýarlar. ⁴⁰Indi üzümçiligiň eýesi gelip, bu kärendeçilere näme eder?» ⁴¹Olar Isa: «Bu pis adamlary aýylganç ölümesezewar eder we üzümçiligini bolsa miwesini wagtynda özüne berjek başga

kärendeçilere berer» diýdiler. ⁴²Isa olardan: «Siz näme Mukaddes Ýazgylarda: „Ussalaryň ret eden daşy, binanyň burç daşy boldy. Muny Reb etdi, bu nazarymyzda täsin saýyldy“ diýen sözleri okamadyňyzmy?» diýip sorady.

⁴³«Munuň üçin size şeýle diýýärim: Hudaýyň Şalygy sizden alnyp, Şalyk üçin hasyl öndürjek halka berler. ⁴⁴Bu daşyň üstüne ýykylan bölek-bölek bolar. Eger ol biriniň üstüne gaçsa, ony mynjyradar». ⁴⁵Ýolbaşçy ruhanylardyr fariseýler Onuň tymsallaryny eşidenlerinde, gürrüňiň özlere baradadygyny aňdylar. ⁴⁶Ony tutjak boldular, ýöne halkdan gorkdular, sebäbi halk Isany pygamber saýýardy.

22-nji bap

Gelin toý tymsaly (Luka 14:15-24)

¹Isa olara ýene-de tymsallar arkaly gürrüň berdi: ²«Gözüň Şalygy öz ogly üçin gelin toýuny tutan patyşa meňzeýändir. ³Ol toýa çagyrylanlara habar etmek üçin hyzmatkärlerini iberýär, emma çagyrylanlar gelmek islemeýärler. ⁴Patyşa ýene başga hyzmatkärleri iberip, olara: „Çagyrylanlara aýdyň, ine, men toý saçagyny taýýarlap goýdum. Öküzlerim, semiz mallarym soýuldy, ähli zat taýýar, toýa gelsinler“ diýýär. ⁵Emma olar üns hem bermeýärler, biri öz ekin meýdanyna gidýär, ýene biri öz söwdasynyň ugrunda gezýär. ⁶Başgalary bolsa onuň hyzmatkärlerini tutup azar berýärler, olary öldürýärler. ⁷Şeýlelikde, patyşa gazap donuny geýýär. Ol goşun

ýollap, ýaňky ganhorlary derbi-dagyn edýär, şäherlerini otlaýar.

⁸Onsoň patyşa hyzmatkärlerine: „Toý saçagy taýýar, emma çagyrylanlar muňa mynasyp däl eken. ⁹Köçelere çykyň-da, kimi tapsaňyz, toýa çagyryň“ diýýär. ¹⁰Hyzmatkärler ýollara çykyň, ýaman diýmän, ýagşy diýmän, tapanlarynyň baryny üýşürýärler, toýhana myhmanlardan dolýar. ¹¹Patyşa myhmanlary görmäge girende, onuň toý geýimini geýmedik bir adama gözi düşýär. ¹²Oňa: „Eý, dost, sen toý geýimini geýmän, bu ýere nädip girip bildiň?“ diýip sorayär. Şonda ol adamyň dili tutulýar. ¹³Onsoň patyşa hyzmatkärlerine: „El-aýagyny daňyň-da, ony daşary, garaňkylyga taşlaň, ol ýerde agy we diş gyjama bolar“ diýýär. ¹⁴Çünki çagyrylanlar köp, emma saýlananlar azdyr».

Imperatoryňky – imperatora

(Mark 12:13-17; Luka 20:20-26)

¹⁵Soňra fariseýler gidip, Ony gepde tutmak barada maslahat etdiler. ¹⁶Hirodyň tarapdarlarynyň birnäçesini Onuň ýanyna iberdiler. Olar Isadan: «Mugallym! Biz Seniň dogruçyldygyňy, Hudaýyň ýoluny hakykat bilen öwredýändigini, hiç kime tarapgöýlik etmeýändigini bilýäris, sebäbi Sen adamlaryň derejesine bakmaýarsyň. ¹⁷Hany, bize aýt, Seniň pikiriňçe, imperatora salgyt tölemek dogrumy ýa dogry däl?» diýip soradylar. ¹⁸Isa olaryň niýetleriniň ýamandygyny bilip: «Meni näme üçin synaýarsyňyz, eý, ikiýüzlüler? ¹⁹Maňa salgyt puluny görkezň» diýdi. Olar Isa bir kümüş teňňe getirdiler. ²⁰Isa olara: «Şu şekil bilen ýazgy kimiňki?» diýip sorady. ²¹Olar: «Imperatoryňky» diýip jogap berdiler. Şonda Isa olara: «Onda imperatoryňkyny – imperatora, Hudaýyňkyny

Hudaýa beriň» diýdi. ²²Olar muny eşidenlerinde, haýran galdylar. Şeýdip, olar Isany taşlap, ol ýerden gitdiler.

Direliş barada sowal

(Mark 12:18-27; Luka 20:27-40)

²³Ölümden soň direlişiniň ýokdugyny aýdýan saddukeýler Isanyň ýanyna gelip, Oňa şeýle sorag berdiler: ²⁴«Mugallym! Musa bize bir adam perzentsiz ölüp gitse, dogany onuň dul aýalyny alyp, ölen doganyň neslini dowam etdirmelidir diýip aýdypdyr. ²⁵Biziň aramyzda ýedi dogan bardy. Birinjisi öylendi-de öldi. Züryady bolmansoň, aýalyny doganyna galdyrdy. ²⁶Ikinjisi, üçünjisi, tä ýedinjisine çenli hemmesinde şol bir ýagdaý gaýtalandy. ²⁷Olaryň hemmesinden soň ol aýal hem öldi. ²⁸Indi direliş günü bu aýal olaryň haýsysynyň aýaly bolar? Olaryň ýedisi hem oňa öýlenipdi ahyrın». ²⁹Isa olara şeýle jogap berdi: «Siz ne Mukaddes Ýazgylary, ne-de Hudaýyň gudratyny bilýärsiňiz, ine, şu sebäpden ýalňyşýarsyňyz. ³⁰Ýnsanlar ölümden direlende, ne öýlenerler, ne-de durmuşa çykarlar, olar göklerdeki perişdeler ýaly bolarlar. ³¹Ölüleriň direlişi babatda bolsa, siz Hudaýyň özüňize: ³²„Men Ybraýymyň, Yshagyň, Ýakubyň Hudaýydyryn“ diýenini okamadyňyzmy? Ol ölüleriň däl-de, dirileriň Hudaýydyr». ³³Mähelle muny eşidip, Onuň taglymatyna haýran galdy.

Iň uly tabşyryk

(Mark 12:28-34; Luka 10:25-28)

³⁴Fariseýler Isanyň saddukeýleriň agzyny ýumdurandygyny eşidenlerinde, bir ýere ýygnaşdylar. ³⁵Olardan bir Töwrat mugallymy Isany synamak üçin: ³⁶«Mugallym, Töwratda iň uly tabşyryk

näme?» diýip sorady. ³⁷Isa oňa şeýle jogap berdi: «Hudaýyňyz Rebbi tutuş ýüregiňiz, ähli düşünjäňiz bilen jan-tenden söýüň. ³⁸Şu birinji we iň uly tabşyrykdyr. ³⁹Ikinjisi bolsa şunuň ýalydyr: „Ýakynyňy özüňi söýüň ýaly söý“. ⁴⁰Tutuş Töwrat bilen pygamberleriň ýazgylary şu iki tabşyryga baglydyr».

Mesih kimiň ogly?

(Mark 12:35-37; Luka 20:41-44)

⁴¹Fariseýler üýşüp durkalar, Isa olardan: ⁴²«Mesih barada näme pikir edýärsiňiz? Ol kimiň ogly?» diýip sorady. Olar hem Isa: «Ol Dawudyň ogly» diýip jogap berdiler. ⁴³Isa olara şeýle diýdi: «Onda näme üçin Dawudyň özi Mukaddes Ruhdan ylham alyp, Mesihe Reb diýýär? Ol şeýle diýipdir:

⁴⁴ „Hudaý Rebbime şeýle sözledi:
Duşmanlaryňy aýak astyna
salýançam,
Meniň sagymda otur“.

⁴⁵Eger Dawut Mesihe Reb diýýän bolsa, Ol nähili Dawudyň ogly bolýar?» ⁴⁶Isanyň soragyna hiç kim jogap berip bilmedi. Şol günden başlap, Oňa mundan artyk sorag bermäge hiç kim milt etmedi.

23-nji bap

Waý halyňyza!

(Mark 12:38-40; Luka 11:39-52; 20:45-47)

¹Soňra Isa halka we Öz şägirtlerine şeýle gürrüň berdi: ²«Töwrat mugallymlary bilen fariseýler Musanyň ornunda otyrlar. ³Şonuň üçin olaryň size aýdýanlarynyň

baryny ýerine ýetirip, berjaý ediň, emma olaryň edenlerini etmäň, sebäbi aýdýan zatlaryny özlari edýän däldirler. ⁴Olar agyr, götermesi kyn ýükleri baglap, adamlaryň gerşine goýýandyrlar, ýöne özlari bu ýükleri götermek üçin, barmagyny hem gymyldatmak isleýän däldirler. ⁵Olar ähli edýän zatlaryny göz üçin edýändirler. Töwrat aýatlar gutujygyny giňeldip, donlarynyň gotazlaryny uzaldýandyrlar. ⁶Toýlarda töri, sinagalarda baş kürsüleri, ⁷bazarlarda salam almagy, adamlaryň özlere „mugallym“ diýmeklerini halaýandyrlar. ⁸Siz özüňize „mugallym“ diýdirmäň, sebäbi siziň bir Mugallymyňyz bardyr. Siziň hemmäňiz dogansyňyz. ⁹Ýer ýüzünde hiç kime „ata“ diýmäň, sebäbi siziň bir Ataňyz bardyr, Ol hem gökdedir. ¹⁰Özüňize „baştutan“ diýdirmäň, sebäbi siziň bir Baştutanyňyz bardyr, Ol hem Mesihdir. ¹¹Araňyzda beýik saýlyýan hemmäňize hyzmatkär bolsun. ¹²Kim özüni ýokary tutsa, peseldiler, kim özüni pes tutsa, beýgeldiler.

¹³Waý halyňyza, Töwrat mugallymlary we fariseýler! Eý, ikiýüzlüler! Siz Gögüň Şalygyna girmäge adamlaryň öňüni baglaýarsyňyz, oňa ne özüňiz girýärsiňiz, ne-de girjeklere ýol berýärsiňiz. ^a

¹⁵Waý halyňyza, Töwrat mugallymlary we fariseýler! Eý, ikiýüzlüler! Siz ýekeje adamy öz diniňize saljak bolup, deňizlere, düzlere aýlanýarsyňyz. Diniňize salanyňyzdan soň bolsa, ony özüňizden hem iki esse köp dowzahyň jezasyňa sezewar edýärsiňiz. ¹⁶Waý halyňyza, eý, kör ýolbaşçylar! Siz: „Kim ybadathanadan ant

^a **23:13** Käbir golýazmalarda 14-nji aýat duş gelýär: *Waý halyňyza, Töwrat mugallymlary we fariseýler! Eý, ikiýüzlüler! Siz dul aýallaryň öýlerini talap, göz üçin uzyn-uzyn dogalar okan bolýarsyňyz. Şonuň üçin hem siz iň agyr jeza sezewar bolarsyňyz.*

içse, bu hiç zat saýylar, emma kim ybadathananyň altynyndan ant içse, ol öz antyny berjaý etmäge borçludyr“ diýýärsiňiz ¹⁷Eý, nadan körler! Haýsysy uly: altynmy ýada altny mukaddes edýän ybadathana? ¹⁸Şeýle-de, siz: „Kim gurbanlyk sypasyndan ant içse, bu hiç zat saýylar, emma kim onuň üstündäki sadakadan ant içse, öz antyny berjaý etmäge borçly bolar“ diýýärsiňiz. ¹⁹Eý, körler! Haýsysy uly: sadakamy ýada sadakany mukaddes edýän gurbanlyk sypasy? ²⁰Gurbanlyk sypasyndan ant içýän, ondan hem, onuň üstündäki ähli zatdan hem ant içýändir. ²¹Ybadathanadan ant içýän, ondan hem, onda mekan tutan Hudaýdan hem ant içýändir. ²²Gökden ant içýän, Hudaýyň tagtyndan hem, onda Oturandan hem ant içýändir.

²³Waý halyňyza, Töwrat mugallymlary we fariseýler! Eý, ikiýüzlüler! Siz narpyzdan, arpabadyýadan we zireden ondan bir bölegi berýärsiňiz, emma Mukaddes Kanunyň has wajyp işlerini: adyllygy, rehimdarlygy, imany taşlaýarsyňyz. Bularyň birini berjaý edip, beýlekilerini taşlamaly dälisiňiz. ²⁴Eý, körleri idýänler! Siz suwy süzüp, çybyny aýyryarsyňyz, emma düýäni ýuwudýarsyňyz! ²⁵Waý halyňyza, Töwrat mugallymlary we fariseýler! Eý, ikiýüzlüler! Siz kasedir gap-çanagyň daşyny arassalaýarsyňyz, emma olaryň içi açgözlükden hem betnebislikden doludyr. ²⁶Eý, kör fariseý! Sen ilki bilen kasedir gap-çanagyň içini arassala, şonda olaryň daşy-da arassa bolar. ²⁷Waý halyňyza, Töwrat mugallymlary we fariseýler! Eý, ikiýüzlüler! Siz agardylyp, daşyndan owadan görünýän, emma içi ölüleriň süňkleridir her tüýsli murdarlykdan doly mazarsyňyz. ²⁸Siz hem daşyňyzdan adamlara dogry adam ýaly görünýärsiňiz, emma içiňiz ikiýüzlülükden we pislükden doludyr.

²⁹Waý halyňyza, Töwrat mugallymlary we fariseýler! Eý, ikiýüzlüler! Siz pygamberleriň guburlaryny dikip we dogry adamlaryň ýadygärliklerini bezäp: ³⁰„Biz ata-babalarymyzyň döwründe ýaşan bolsak, pygamberleriň ganyny dökmekde olara şarik bolmazdyk“ diýýärsiňiz. ³¹Şeýlelik bilen, pygamberleri öldürenleriň ogullarydygyňyza özüňiz güwä geçýärsiňiz. ³²Beýle bolsa, ata-babalaryňyzyň başlan işlerini tamamlan indi!

³³Eý, ýylanlar! Eý, alahöwrenler nesli! Siz dowzahyň jezasyndan nähili çakjaksyňyz? ³⁴Şonuň üçin hem Men size pygamberleri, akyldarlary we Töwrat mugallymlaryny ýollaýaryn. Siz olaryň käbirini öldürärsiňiz, haça çüýlärsiňiz, käbirini sinagogalaryňyzda ýenjersiňiz, şäherden-şähre yzarlarsyňyz. ³⁵Şeýlelikde, ýer ýüzünde bigünä dökülen her bir dogry adamyň ganyna siz jogapkärsiňiz. Habylyň ganyndan başlap, ybadathana bilen gurbanlyk sypasynyň arasynda siziň öldüren Berekýanyň ogy Zekarýanyň ganyna çenli siz jogapkärsiňiz. ³⁶Size dogrusy aydýaryn: bu zatlaryň ählisine şu nesil jogapkärdir. ³⁷Eý, Iýerusalim! Pygamberleri öldürýän, özüne ýollananlary daşlaýan Iýerusalim! Towugyň öz jüýjelerini ganatlarynyň aşagyna ýygnaýşy ýaly, Men hem seniň çagalaryňy ençeme gezek ýygnaajak boldum, emma siz muny islemediňiz. ³⁸Ine, öýüňiz haraba öwrüler. ³⁹Size şuny aydaýyn: „Rebbiň adyndan Gelyäne alkyş bolsun!“ diýýänçäňiz, Meni gaýtadan görmersiňiz».

24-nji bap

Dünýäniň ahyrynyň alamatlary
(Mark 13:1-31; Luka 21:5-33)

¹Isa ybadathanadan çykyp barýarka, şägirtleri ybadathananyň binalaryna

guwanyp, ony Isa görkezmek üçin, Onuň ýanyna geldiler. ²Emma Isa olara: «Bu ähli zatlary görýäňizmi? Size dogrusyny aýdýaryn: bu ýerde daş üstünde daş galmaz, hemmesi weýran bolar» diýdi.

³Soňrak Isa ýeke Özi Zeýtun dağynda otyrka, şägirtleri Onuň ýanyna gelip: «Bize aýtsana, bu zatlar haçan bolar? Seniň gelmegiňi we dünýäniň ahryrny görkezýän alamat nähili bolar?» diýip soradylar. ⁴Isa olara şeýle jogap berdi: «Ägä boluň, hiç kim sizi aldaýmasyn! ⁵Köpler Meniň adym bilen gelip: „Men Mesih“ diýip, eňçeme adamlary aldarlar. ⁶Siz uruş turandygy we uruş baradaky myş-myşlary eşidersiňiz. Hiç zatdan gorkmaň. Bular bolmalydyr, ýöne entek soňy däl. ⁷Millet millete, patyşalyk patyşalyga garşy çykar. Aýry-áýry ýerlerde ýer titremeler, açlyklar^a ýüze çykar. ⁸Bularyň hemmesi burgularyň başlangyjydyr. ⁹Soňra sizi yzarlanmalara sezewar ederler, öldürerler, Men sebäpli ähli milletler sizi ýigreneler. ¹⁰Şonda köpler Menden el çekip, bir-birlerine haýynlyk ederler, bir-birlerini ýigreneler. ¹¹Eňçeme galp pygamberler döräp, köpleri azdyrarlar. ¹²Ýaman işleriň artanlygy zerarly, köpleriň söýgüsi sowar. ¹³Emma soňuna çenli çydan halas bolar. ¹⁴Patyşalygyň bu Hoş Habary ähli milletlere şaýatlyk hökmünde dünýäniň ähli ýerinde wagyz ediler, diňe şondan soň dünýäniň ahryr geler. ¹⁵⁻¹⁶Şonuň üçin hem weýrançylyk getirýän ýigrenji zadyň mukaddes ýerde dikilenini göreniňizde, Ýahudyýadakyklar dağlara gaçsýn. Hawa, Danyýel pygamberiň aýdanlaryna okyjy dogry düşüňsin. ¹⁷Üçekdäki adam bir zat almak üçin aşak düşüp, öýe girmesin. ¹⁸Ekin

meýdanyndakylar donuny almak üçin yzyna gelmesin. ¹⁹Ol günlerde göwreli aýallaryň we çağa emdirýänleriň dat gününe! ²⁰Gaça-gaçlygyňyz gysda ýa-da Sabat günü bolmasyn diýip dileg ediň. ²¹Çünki ol günlerde şeýle bir elhenç muşakgatlar bolar welin, dünýäniň başyndan tä şu wagta çenli munuň ýaly zat bolan däl, hiç haçan bolmazam. ²²Ol günler gysgaldylymadyk bolsady, onda hiç kim halas bolmazdy, emma saýlananlaryň hatyrasyna ol günler gysgaldylyr. ²³Şonda biri size: „Ine, Mesih bu ýerde“ ýa-da „Anha, ol ýerde“ diýse, ynanmaň. ²⁴Çünki galp mesihler we galp pygamberler döräp, saýlananlary-da mümkin boldugyça azdyrjak bolup, beýik almatlardyr mugjyzalar görkezerler. ²⁵Ine, Men size önünden aýtdym.

²⁶Şeýlelikde, size: „Ine, Mesih çölde“ diýseler, gitmäň. „Ine, Ol içki otaglarda“ diýseler-de, ynanmaň. ²⁷Ynsan Oglunyň gelşi gündogarda çakyp, günbatarda hem görünýän ýyldyrym ýaly bolar. ²⁸Garaguşlaryň üýşmegi maslygyň bardygynyň bir alamatydyr. Ynsan Ogly hem bir alamat bilen geler. ²⁹Şol günleriň muşakgatynyň yz ýany Gün garalar, Aý nuruny saçmaz. Ýyldyrlar gökden gaçar, asman jisimleri lertzana geler. ³⁰Şonda gökde Ynsan Oglunyň alamaty görner. Ýer yüzündäki ähli halklar ýas tutup perýat ederler. Ynsan Oglunyň beýik gudrata we şöhrata beslenip, gögüň bulutlarynda gelyänini görerler. ³¹Ol belent surnaý sesi bilen Öz perişdelerini ýollar. Perişdeler Onuň saýlanlaryny gögüň bir ujundan beýleki ujuna çenli, dünýäniň dört künjünden ýygnaýlar.

³²Injir agajyndan sapak alyň: onuň şahalary ýumşap, ýaprak çykaran mahaly

^a 24:7 Kåbir golýazmalarda açlyklar hem gyrgyn keseli.

tomsuň golaýlandygyny bilýärsiňiz. ³³Şonuň ýaly-da, bu zatlary göreniňizde, Ynsan Oglunyň golaý gelendigini, gapynyň agzyndadygyny biliň. ³⁴Size dogrusyny aýdýaryn, bu zatlaryň ählisi bolýança, bu nesil dünýäden ötmaz. ³⁵Asman bilen ýer öter, emma Meniň sözlerim asla ötmaz.

Bilinmeýän gün we sagat

(Mark 13:32-37;

Luka 17:26-30,34-35; 12:41-48)

³⁶Emma ol günü hem sagady hiç kim bilýän däldir, ne gökdäki perişdeler, ne-de Ogul^a bilýändir, diňe Ata bilýändir. ³⁷Nuhuň döwründe ýaşayyş nähili bolan bolsa, Ynsan Oglunyň gelşi-de şeýle bolar. ³⁸Nuhuň gämä münen gününe çenli, silden öňki günlerde adamlar iýip-içýärdiler, öýlenip, durmuşa çykýärdylar. ³⁹Äpet sil gelip, hemmesini süpürüp äkidýänçä, olar öz başlaryndan injek zatlardan asla bihabardylar. Ynsan Oglunyň gelşi hem şeýle bolar. ⁴⁰Şonda ekin meýdanynda iki adam bolar, biri alnar, biri goýlar. ⁴¹Degirmen başynda bugdaý üweýän iki aýal bolar, biri alnar, biri goýlar. ⁴²Şonuň üçin oýa boluň, sebäbi Rebbiňiziň haýsy gün geljegini bilmeýärsiňiz. ⁴³Emma şuny bilip goýuň: öý eýesi ogrynyň gije sagat näçede geljegini bilsedi, oýa bolardy, öýüni taltalmazdy. ⁴⁴Munuň üçin siz hem taýýar boluň, sebäbi Ynsan Ogly siziň oslamaýan sagadyňyzda geler.

⁴⁵Hojayynyň sadyk hem akylly hyzmatkari kim? Beýleki hyzmatkärlerine wagtly-wagtynda nahar bermek üçin, olaryň üstünden goýan adamy dälmi?

⁴⁶Hojayyny dolanyp gelende, işiniň başynda gören hyzmatkari nähili bagtly!

⁴⁷Size dogrusyny aýdýaryn: hojanyň ähli mal-mülküni şoňa ynanar. ⁴⁸Emma ýaman niýetli hyzmatkar öz içinden: „Hojaynym giç geler“ diýip, ⁴⁹ýoldaşlaryny urmaga, serhoşlar bilen iýip-içmäge başlar, ⁵⁰emma ol hyzmatkariň hojanyň onuň oslamaýan gününde, oýlamaýan sagadynda geler. ⁵¹Ol hyzmatkärini parça-parça edip, onuň başyna ikiýüzlüleriň gününü salar. Ol ýerde agy we diş gyjama bolar».

25-nji bab

On gyz tynsaly

¹«Şonda Gögüň Şalygyny çyralaryny alyp, giýewi garşylamaga çykan on gyza meňzetse bolar. ²Olaryň başisi akylly, başisi akylsyz eken. ³Akylsyzlar çyralaryny alýarlar, emma ýag almaýarlar. ⁴Akyllylar bolsa çyralary bilen birlikde gaplarda ýag hem alýarlar. ⁵Giýew gijä galanda, hemmesini uky basmarlaýar we olar uklaýarlar. ⁶Ýary gije: „Anha, giýew gelyär, garşylamaga çykyň!“ diýen batly ses eşidilýär. ⁷Şonda ýaňky gyzlaryň hemmesi oýanyp, çyralarynyň ýagyny düzetmäge başlaýarlar. ⁸Akylsyzlar akyllylara: „Çyralarymyz sönüp barýar, bize ýagyňyzdan biraz beräýiň“ diýýärler. ⁹Emma akyllylar: „Ýok! Bize-de, size-de ýetmän durmasyn. Gowusy, gidin-de, satyjylardan özüňize ýag satyn alyň“ diýýärler. ¹⁰Olar ýag satyn almaga giden wagty giýew gelyär. Taýýar duran gyzlar onuň bilen bile toýhana girenlerinden, gapy ýapylýar. ¹¹Bir salymdan

^a 24:36 *Ne-de Ogul* – bu sözler käbir golýazmalarda ýok.

beýleki gyzlar hem gelip: „Aga! A-how, aga! Gapyny açay-da, biz geldik“ diý-ýärlär. ¹²Emma giýew: „Size dogrusyny aýdýaryn, men sizi asla tanamok“ diýip jogap berýär. ¹³Şonuň üçin hem oýa boluň, sebäbi siz Ynsan Oglunyň geljek anyk gününü we sagadyny bilmeýärsiňiz.

Üç hyzmatkär hakyndaky timsal (Luka 19:11-27)

¹⁴Göğün Şalygy şunuň ýalydyr: bir adam uzak ýola gitmekçi bolup, hyzmatkärlerini ýanyna çagyryp, mal-mülkünü olara tabşyrýar. ¹⁵Bu adam olaryň hersiniň başarnygyna laýyk: birine – baş, beýlekisine – iki, başga birine bir çuwal altyn-kümüş berip, ýola rowana bolýar. ¹⁶Baş çuwal alan gidip, bu pul bilen söwda etmäge girişip, ýene baş çuwal pul gazanýar. ¹⁷Iki çuwal alan-da şonuň ýaly edip, ýene iki çuwal pul gazanýar. ¹⁸Bir çuwal alan bolsa gidip, çukur gazýar-da, hojaýynyň beren puluny gömüp gizleýär.

¹⁹Köp wagtdan soň bu hyzmatkärleriň hojaýyny gelip, olardan hasabat sorayar. ²⁰Baş çuwal alan hyzmatkär gelip, öňki puluň üstüne ýene baş çuwal getirýär. Ol: „Hojaýn! Sen maňa baş çuwal altyn-kümüş ynanydyň, ine, men ondan ýene baş çuwal gazandym“ diýýär. ²¹Hojaýyny oňa: „Berekella, ýagşy hem sadyk hyzmatkär! Sen kiçijik işde sadyk bolanyň üçin, indi beýik işleri saňa ynanyryn. Gel, hojaýynyň şatlygyna şärik bol!“ diýýär. ²²Iki çuwal alan hem gelip: „Hojaýn! Sen maňa iki çuwal altyn-kümüş beripdiň, ine, men ondan ýene iki çuwal gazandym“ diýýär. ²³Hojaýyny oňa: „Berekella, ýagşy we sadyk hyzmatkär! Sen kiçijik işde sadyklygyny görkezdiň, indi men seni beýik işleriň başyna geçirerin. Gel, hojaýynyň şatlygyna şärik bol!“ diýýär. ²⁴Bir çuwal alan

hem gelip: „Hojaýn, men seniň gaty özdiýenli adamdygyny bilýärdim. Sen ekmedik ýeriňden orýarsyň, sepmedik ýeriňden ýygýarsyň. ²⁵Şonuň üçin men gorkdum, gidip, beren bir çuwal puluňy ýere gömüp gizledim, ine, puluňy all!“ diýýär. ²⁶Hojaýyny oňa şeýle diýýär: „Eý, erbet hem ýalta hyzmatkär! Sen meniň ekmedik ýerimden orýandygymy, sepmedik ýerimden ýygýandygymy bilýärmidiň? ²⁷Onda pulumy işewürlere bermeli ekeniň-dä, men hem gelip, ony peýdasy bilen alardym. ²⁸Indi oňa beren bir çuwalymy alyň-da, on çuwalla beriň. ²⁹Kimde bar bolsa, oňa ýene berler, ondaky bol bolar, emma kimde ýok bolsa, onuň elindäki hem alnar. ³⁰Peýdasyz hyzmatkäre daşary, garaňkylyga taşlaň. Ol ýerde agy we diş gyjama bolar“.

Kyýamat günü

³¹Ynsan Ogly Öz şan-şöhratyna beslenip, ähli perişdeleri bilen geler-de, şöhratly tagtynda oturur. ³²Ähli milletler Onuň huzuryňa ýygnanarlar, çopanyň goýunlary geçilerden saýlaýşy ýaly, Ol hem olary biri-birinden saýlar. ³³Goýunlary sagynda, geçileri hem solunda goýar. ³⁴Onsoň Patyşa sagyndakylara şeýle diýer: „Eý, Atamyň ýalkanlary! Geliň-de, dünýä ýaradylandan bäri siziň üçin taýýarlanan patyşalygy miras alyň. ³⁵Sebäbi Men açdym – nan berdiňiz, teşnedim – suw berdiňiz, kesekidim – myhman aldyňyz, ³⁶ýalaňaçdym – don berdiňiz, hassadym – bejerdiňiz, zyndandadym – görmäge geldiňiz.“ ³⁷Şonda dogry adamlar Oňa jogap berip diýerler: „Ýa Reb, biz Seni haçan aç görüp, nan berdik? Haçan teşne görüp, suw berdik? ³⁸Haçan Seni keseki görüp, myhman aldyk ýa ýalaňaç görüp, don berdik? ³⁹Haçan Seni hassa ýa-da zyndanda

görüþ, ýanyña geldik?“. ⁴⁰Patyþa olara: „Size dogrusyny aýdýaryn, Meniň bu iň pes saýylýan doganlarymdan birine edeniňizi Maňa edensiňiz“ diýip jogap berdi. ⁴¹Onsoň solundakylara şeýle diýer: „Eý, lagnatlylar, Meniň ýanymdan aýrylyň, iblis bilen onuň perişdelerine taýýarlanan ebedi oda ýanyň! ⁴²Sebäbi Men açdym – nan bermediňiz, teşnedim – suw bermediňiz, ⁴³kesekidim – myhman almadyňyz, ýalaňaçdym – don bermediňiz, hassadym we tussagdym – ýanyma gelip görmediňiz“. ⁴⁴Şonda olar: „Ýa Reb, biz Seni haçan aç, teşne, keseki, ýalaňaç, hassa ýa-da tussaglykda görüp-de, Saňa hyzmat etmedik?“ diýip sorarlar. ⁴⁵Şonda olara: „Size dogrusyny aýdýaryn, muny bu iň pes saýylýanlardan birine etmedigiňizi, Maňa-da eden dälisiňiz“ diýip jogap berdi. ⁴⁶Bular ebedi jeza, dogry adamlar bolsa baky ýaşayşa gowşarlar».

26-njy bap

Isany öldürmek barada dildüwşük

(Mark 14:1,2; Luka 22:1,2;
Ýohanna 11:45-53)

¹Isa ähli sözüni tamamlap, şägirtlerine: ²«Bilşiňiz ýaly, ýene iki günden Pesah baýramydyr. Onsoň Ynsan Ogly haça çüýlenmäge tabşyrylar» diýdi. ³Şol wagt ýolbaşçy ruhanylar bilen halkyň ýaşululary Kaýafa atly baş ruhanyň howlusyna ýygnanyp, ⁴Isany hile bilen tutup öldürmek barada maslahat geçirdiler. ⁵Olar: «Baýram günlerinde tutmalyň, halk galmagal turzaýmasyn» diýişdiler.

Bir aýal ýagy Isanyň başyna guýýar

(Mark 14:3-9; Ýohanna 12:1-8)

⁶Isa Beýtaniýada deri keselli Simunyň öýünde saçak başynda otyrka, ⁷bir aýal

çüýsede gymmatbaha atyr ýagyny alyp, Onuň ýanyna geldi we ony Isanyň başyna guýdy. ⁸Şägirtler muny görenlerinde, gaharlanyl: «Näme üçin bu ýag beýle isrip edildi? ⁹Bu ýagy köp pula satyp, garyplara paýlap bolardy ahyryn» diýişdiler. ¹⁰Isa muny bilip, olara şeýle diýdi: «Näme üçin aýaly ynjadýarsyňyz? Ol Meniň üçin ajaýyp iş etdi. ¹¹Garyplar hemişe siziň ýanyňyzdadyr, emma Men hemişe ýanyňyzda bolmaryn. ¹²Ol bu ýagy Meniň bedenimi jaýlamaga taýýar etmek üçin guýdy. ¹³Size dogrusyny aýdýaryn, bu Hoş Habar dünýäniň niresinde wagyz edilse, bu aýalyň edeni-de şol ýerde ýatlanar».

Ýudasnyň haýynlygy

(Mark 14:10,11; Luka 22:3-6)

¹⁴Soňra Onkilerden Ýudas Iskariýot diýen biri ýolbaşçy ruhanylaryň ýanyna gitdi. ¹⁵Ýudas olardan: «Eger men Isany siziň elniize tabşyrsam, maňa näme berversiňiz?» diýip sorady. Olar hem Ýudas otuz teňne kümüş çekip berdiler. ¹⁶Ýudas şondan soň Isany olara tabşyrmak üçin amatly pursat peýläp gezdi.

Pesah nahary

(Mark 14:12-26;

Luka 22:7-20,21-23; Ýohanna 13:21-30;
I Korintoslylar 11:23-25)

¹⁷Petir baýramynyň ilkinji günü şägirtler Isanyň ýanyna gelip: «Seniň üçin Pesah naharyny niredede taýýarlamagymyzy isleyärsiň?» diýip soradylar. ¹⁸Isa olara: «Şähere gidiň-de, şu aýdan kişimiň öýüne baryň. Oňa: „Mugallymymyz saňa: ‘Wagtym golaýlady, Pesah baýramyny şägirtlerim bilen bilelikde seniň öýünde bellejek diýýär’“ diýiň» diýdi. ¹⁹Şägirtler hem Isanyň özlerine buýruşy ýaly edip, Pesah naharyny taýýarladylar.

²⁰Agşam Isa on iki şägirdi bilen bilelikde saçak başyna geçdi. ²¹Olar naharlanylýp otyrkalar, Isa: «Size dogrusyny aýdýaryn: siziň biriňiz Maňa haýynlyk edersiniň» diýdi. ²²Olar gaty tukatlanyp, yzly-yzyna Ondan: «Agam, men bir dälmi?» diýip soramaga başladylar. ²³Isa hem olara: «Elini Meniň bilen bir okara batyran Maňa haýynlyk eder. ²⁴Ynsan Ogly Özi hakda ýazylyşy ýaly jan berer, emma Ynsan Ogluna haýynlyk edeniniň halyna waý! Ol adam eneden dogulmadyk bolsa, onuň üçin has oňat bolardy» diýip jogap berdi. ²⁵Oňa haýynlyk eden Ýudas: «Mugallym, men bir dälmi?» diýip sorady. Isa hem oňa: «Özüň aýtdyň» diýdi.

²⁶Naharlanylýp otyrkalar, Isa eline çörek alyp şükür etdi we ony döwüp, şägirtlerine berdi-de: «Alyň, iýiň, bu Meniň bedenimdir» diýdi. ²⁷Onsoň şeraply käsäni alyp, şükür edeninden soň şägirtlerine berip: «Şundan hemmäňiz iýiň. ²⁸Bu köp adamlaryň günäleriniň bagyşlanmagy üçin dökülýän ganym arkaly baglanyşylyan ähtdir^a. ²⁹Size şuny aýdaýyn: Atamyň Şalygynda siziň bilen bile täzesini içjek günüme çenli şeraby gaýtadan içmerin» diýdi. ³⁰Olar Hudaýa öwgi senalaryny aýdanlaryndan soň, Zeýtun dagyna çykdylar.

Isa Petrusyň inkär etjekdigini aýdýar
(*Mark 14:27-31; Luka 22:31-34; Ýohanna 13:36-38*)

³¹Soňra Isa şägirtlerine: «Siziň hemmäňiz şu gijäniň özünde Menden el çekersiňiz, sebäbi „Çopany uraryn, goýunlar dargap gider“ diýip ýazylgydyr.

³²Emma Men direlenimden soň, sizden öň Jelilä bararyn» diýdi. ³³Petrus Oňa: «Hemmeler Senden ýüz öwürse-de, men asla ýüz öwürmerin» diýdi. ³⁴Isa oňa: «Saňa dogrusyny aýdýaryn, şu gije horaz gygyrmazdan öň, sen Meni üç gezek inkär edersiň» diýdi. ³⁵Emma Petrus Oňa: «Men Seniň bilen ölmeli bolsam-da, Seni asla inkär etmerin!» diýdi. Şägirtleriň hemmesi-de şeýle diýdiler.

Getsemani bagynda

(*Mark 14:32-42; Luka 22:39-46*)

³⁶Soňra Isa şägirtleri bilen Getsemani diýen ýere gitdi. Isa olara: «Siz bu ýerde garaşyň, Men hol ýere gidip, Hudaýa doga etjek» diýdi. ³⁷Isa Petrusy, Zebedeýiň ogullary Ýakup bilen Ýohannany ýanyna aldy. Ol tukatlanyp, gaýgylanmaga başlady. ³⁸Isa olara: «Meniň janym öler ýaly tukat. Siz bu ýerde galyň we oýa boluň» diýdi. ³⁹Isa biraz öňe ýöredi-de, ýere ýüzin düşüp: «Eý, Atam! mümkin bolsa, bu hasrat käselerini Menden sowa geçsin, ýöne Meniň islegim däl, Seniň islegiň amala aşsyn!» diýip, dileg etdi.

⁴⁰Isa gaýdyp gelende, şägirtleri uklap ýatan ekenler. Isa Petrusa: «Meniň bilen bile bir sagat-da oýa bolup bilmediňizmi? ⁴¹Oýa boluň, synaga düşmez ýaly dileg ediň. Ruh gaýratlydyr, ýöne beden ejizdir» diýdi.

⁴²Isa ikinji gezek gidip, dileg etdi: «Eý, Atam, Men içmesem, bu käsäniň geçmeği mümkin däl bolsa, onda Seniň islegiň bolsun!» ⁴³Yzyna gaýdyp gelende, şägirtleri ýene uklap ýatan ekenler, sebäbi olaryň gözleri bürülüp durdy. ⁴⁴Isa olary goýup, ýene gitdi, ýene şol öňki sözler

^a 26:28 *Ähtdir* – käbir golýazmalarda *täze ähtdir*.

bilen üçünji gezek dileg etdi. ⁴⁵Onsoň şägirtleriň ýanyna gaýdyp gelip: «Siz henizem uklap ýatyrşyňyzy? Dynjyňyzy alyarsyňyzy? Ine, pursat golaýlady, Ynsan Ogly günäkärleriň eline berilýär. ⁴⁶Turuň, gideliň. Anha, Maňa haýynlyk eden golaýlady» diýdi.

Isa tutulýar

(*Mark 14:43-50; Luka 22:47-53; Ýohanna 18:3-12*)

⁴⁷Isa heniz gepläp durka, Onkileriň biri bolan Ýudas peýda boldy. Onuň ýanynda ýolbaşçy ruhanylar bilen ýaşulular tarapyndan iberilen gylçly, taýakly bir mähelle bardy. ⁴⁸Isa haýynlyk eden Ýudas olar bilen: «Men kimi öpsem, Isa Şoldur» diýip gepleşipdi. ⁴⁹Ol gele-gelmäne Isanyň ýanyna bardy-da: «Salam, Mugallym!» diýip, Ony öpdi. ⁵⁰Isa hem oňa: «Dostum, hany, näme etjek bolsaň et» diýdi. Edil şol wagt adamlar Isany tutup, ele saldylar. ⁵¹Isanyň ýanyndakylaryň biri gyljyňy syrlyp, baş ruhanyň hyzmatkärini urup, onuň gulagyny kesdi. ⁵²Şonda Isa oňa şeýle diýdi: «Gyljyňy gynyna sal, gylç çekenleriň hemmesi gylçdan öler. ⁵³Näme Men Atamdan kömek sorap, ýüz tutup bilmez öýdärsiňmi? Islesem, Ol şu pursadyň özünde Maňa on iki goşun perişdeden-de köp perişdeleri iberer. ⁵⁴Emma beýtsem, Mukaddes Ýazgylar nähili berjaý bolar? Bularyň ählisiniň amala aşmagy gerek ahry!» ⁵⁵Şol wagt Isa mähellä ýüzlenip: «Näme üçin bir gozgalaňçynyň garşysyna çykan ýaly, Meni tutmak üçin gylçly hem taýakly gelipsiňiz? Her gün ybadathanada oturyň, adamlara öwredýärdim, şonda Meni tutmandyňyz. ⁵⁶Ýöne bularyň ählisi pygamberleriň ýazgylarynyň berjaý bol-

magy üçin boldy» diýdi. Şonda şägirtleriň hemmesi Isany taşlap gaçyp gitdiler.

Isa mejlisiň öňünde

(*Mark 14:53-65; Luka 22:54,55,63-71; Ýohanna 18:13,14,19-24*)

⁵⁷Isany tutanlar Ony baş ruhany Kaýafanyň ýanyna getirdiler, Töwrat mugallymlary bilen ýaşulular-da şol ýere ýygnanypdylar. ⁵⁸Petrus bolsa baş ruhanyň howlusyna çenli gara görünümünden Isanyň yzyna düşüp gitdi. Ol içeri girdi-de, işiň soňuny görjek bolup, sakçylar bilen bile oturdy. ⁵⁹Yolbaşçy ruhanylar we tutuş mejlis Isa ölüm jzasyny bermek üçin, Oňa garşy galp subutnamalar agtardylar. ⁶⁰Köp ýalançy şaýatlar geldi, emma Oňa garşy hiç zat tapyp bilmediler. Ahyrsoňy iki sany ýalançy şaýat gelip: ⁶¹«Bu adam: „Men Hudaýyň ybadathanasyny ýykyp, ony üç günde täzeden salyp bilerin“ diýdi» diýip habar berdi. ⁶²Baş ruhany ornundan turup: «Sen asla jogap berjek dälmi? Bu adamlaryň Seniň garşyňa berýän şaýatlygy näme?» diýdi. ⁶³Emma Isa dymdy. Baş ruhany Oňa: «Saňa diri Hudaýdan kasam edýärim, bize aýt, Hudaýyň Ogly – Mesih Senmi?» diýdi. ⁶⁴Isa oňa: «Hawa, Seniň aýdyşyň ýalydyr» diýip jogap berdi. Soňra sözünü dowam edip: «Size ýene şuny aýdaýyn, mundan soň siz Ynsan Oglunyň Gudratygüçüniň saýynda oturanyny we gögüň bulutlarynda gelyänini görersiňiz!» diýdi. ⁶⁵Şonda baş ruhany ýakasyny ýyrtyp: «Ol Hudaýa dil ýetirdi, bize başga şaýatlyk nämä gerek? Onuň Hudaýa dil ýetireniňi özüňiz eşitdiňiz ahryryn. ⁶⁶Näme karara gelyärsiňiz?» diýdi. Olar: «Ol ölümüne mynasyp!» diýip jogap berdiler. ⁶⁷Onsoň Isanyň ýüzüne

tüýkürdiler, Ony ýumrukladylar, käbirleri Oña: ⁶⁸«Eý, Mesih, bize welilik et, Seni uran kim?» diýip, Ony şapbatladylar.

Petrus Isany inkär edýär

(Mark 14:66-72; Luka 22:56-62; Ýohanna 18:15-18,25-27)

⁶⁹Petrus bolsa daşarda, howluda otyrды. Bir keniz onuň ýanyna gelip: «Sen hem jileleli Isa bilen bileliň» diýdi. ⁷⁰Emma Petrus muny hemmeleriň önünde inkär edip: «Men seniň näme diýýäniňi bilmeýärin» diýdi. ⁷¹Soňra ol howlynyň ön tarapyna çykdy. Ony başga bir keniz görüp, ol ýerde duranlara: «Bu adam nasyrally Isa bilen bileli» diýdi. ⁷²Petrus ýene-de inkär edip: «Men ol adamy tanamak» diýip ant içdi. ⁷³Az salymdan ol ýerde duranlar Petrusa ýene-de: «Hakykatdan-da, senem şolaryň biri, sebäbi seniň gepleýşiň muny bildirip dur» diýdiler. ⁷⁴Şonda Petrus ant içip: «Hudaý ursun! Men ol adamy tanamak» diýdi. Edil şol wagt horaz gygyrды. ⁷⁵Petrus Isanyň: «Horaz gygyrmazdan ön, sen Meni üç gezek inkär edersiň» diýen sözünü ýatlady we daşary çykyp, möňňürip aglady.

27-nji bap

Ýudas özüni asýar

(Mark 15:1; Luka 23:1,2; Ýohanna 18:28-32)

¹Ir säher bilen ähli ýolbaşçy ruhanylardyr halkyň ýaşululary Isa ölüm jezasyny bermek barada maslahat geçirdiler. ²Ony daňyp, häkim Pilata eltip tabşyrdylar. ³Onsoň Isa haýynlyk eden Ýudas Oña

hökümi edilenini görüp, eden işine ökündi. Ol otuz teňne kümşi yzyna, ýolbaşçy ruhanylar bilen ýaşululara getirip: ⁴«Men bigünä kişä haýynlyk edip, günä gazandym» diýdi. Olar-da: «Bize näme, muňa özüň jogap berýäň» diýdiler. ⁵Ýudas kümüşleri ybadathananyň içine zyňdy-da, çykyp gaýtdy. Soňra gidip, özüni asdy. ⁶Ýolbaşçy ruhanylar bolsa kümüşleri alyp: «Bu pullary ybadathananyň hazynasynda goýmak kanuna dogry gelmeýär, sebäbi bular gan nyrhdyr» diýdiler. ⁷Şeýlelikde, maslahat geçirip, gelmişeklere gonamçylyk etmek üçin, bu pula küzegäriň ýerini satyn aldylar. ⁸Şonuň üçin ol ýere şu güne çenli «Gan meýdançasy» diýilýär. ⁹⁻¹⁰ Şonda Ýermeyä pygamber arkaly aýdylan şu söz berjaý boldy: «Rebiň maňa buýruşy ýaly, ysraýyl halkynyň Oña kesen nyrhyny – otuz kümüş teňnesini alyp, küzegäriň ýerini satyn aldylar».

Isa Pilatyň önünde

(Mark 15:2-5; Luka 23:3-5; Ýohanna 18:33-38)

¹¹Isany häkimiň huzuryna getirdiler. Häkim Ondan: «Sen ýahudylaryň patşasymy?» diýip sorady. Isa hem: «Aýdysyň ýalydyr» diýdi. ¹²Ýolbaşçy ruhanylar bilen ýaşulular Ony aýyplanlarynda, Ol hiç hili jogap bermedi. ¹³Onsoň Pilat Ondan: «Seniň garşyňa berilýän munça şaýatlyklary eşitmeýärsiňmi?» diýip sorady. ¹⁴Isa onuň ýekeje soragyna hem jogap bermedi. Häkim muňa gaty geň galdy.

¹⁵Her Pesah baýramynda häkim halkyň haýyşy bilen bir tussagy boşatmagy adat edinipdi. ¹⁶Şol wagtlar Ýeşuwa Barabbas^a

^a 27:16 *Ýeşuwa Barabbas* – käbir golýazmalarda *Ýeşuwa* diýen söz ýok, şeýle hem 17-nji aýatda.

diýen ady belli biri tussaglykda ýatyrdy. ¹⁷Şeýlelikde, halk ýygnaýşynda Pilat olardan: «Siziň üçin kimi boşatmagymy isleýärsiňiz? Ýeşuwa Barabbasymy ýa-da Mesih diýilýän Isany?» diýip sorady. ¹⁸Ol ýolbaşçy ruhanylar bilen ýaşulularyň Isany görüpçilikden tabşyrandyklaryny bilýärdi. ¹⁹Pilat höküm kürsüsünde otyrka, aýaly oňa: «Ol dogry adam bilen işiň bolmasyn, sebäbi men geçen gije düýşümde Ol zerarly köp azaplar çekdim» diýip, habar ýollapdy. ²⁰Emma ýolbaşçy ruhanylar bilen ýaşulular Isanyň deregine Barabbasy boşatmagyny talap edip diýip, halky küşgürdiler. ²¹Häkim olara ýüzlenip: «Siz bu ikisinden meniň haýsyny boşatmagymy isleýärsiňiz?» diýip sorady. Olar hem: «Barabbasy» diýip jogap berdiler. ²²Pilat olara: «Onda men Mesih diýilýän Isany näme edeýin?» diýip sorady. Olaryň hemmesi biragyrdan: «Ol haça çüýlensin!» diýdiler. ²³Pilat: «Näme üçin? Ol näme ýamanlyk etdi?» diýip sorady. Emma olar: «Ony haça çüýle!» diýip, has beter gygyryşdylar.

²⁴Pilat öz elinden hiç zat gelmeýändigini we galmagalyň bolsa barha artýandygyny görensoň, eline suw aldy-da, mähelläniň önünde elini ýuwup: «Bu adamyň ganynyň dökülmeginde men ýazyksyz. Muňa siz jogapkärsiňiz!» diýdi. ²⁵Ähli halk: «Onuň ganyna biz we çagalarymyz jogapkär!» diýip jogap berdi. ²⁶Şonda Pilat Barabbasy boşatdy, Isany bolsa gamçyladyp, haça çüýlemek üçin, esgerleriň eline berdi.

Esgerler Isany masgaralaýar

(Mark 15:16-20; Ýohanna 19:2,3)

²⁷Soňra häkimiň esgerleri Isany hökümet saraýyna eltip, tutuş goşun toparlaryny Onuň daşyna üşürdiler. ²⁸Egin-eşigini çykaryp, egnine gyzyl

don geýdirdiler. ²⁹Tikenden täç örüp, başyna geýdirdiler-de, sag eline taýak tuturdylar. Önünde dyza çöküp: «Ýaşasyn ýahudylaryň patyşasy!» diýip, Ony masgaraladylar. ³⁰Onuň üstüne tükürdiler, taýaklap, başyna urdular. ³¹Ony masgaralanlaryndan soň, dony egninden çykardylar-da, Öz egin-eşigini geýdirip, haça çüýlemäge alyp gitdiler.

Isa haça çüýlenýär

(Mark 15:21-32; Luka 23:26-43;

Ýohanna 19:17-27)

³²Ýolda barýarkalar, kirineýli Simun atly bir adama sataşdylar. Olar bu adama Isanyň haçyny götermäge mejbur etdiler. ³³Olar Golgota (bu «Kelleçanak depesi» diýmegi aňladýar) diýen ýere geldiler. ³⁴Şonda Oňa içirjek bolup, öt garylan şerap berdiler, emma Isa dadanyndan soň, ony içmekden ýüz öwürdi. ³⁵Ony haça çüýlänlerinden soň, bije atyşyp egin-eşigini özara paýlaşdylar. ³⁶Soňra ol ýerde oturyup, Oňa garawullyk etdiler. ³⁷Depesinde bolsa: «BU ÝAHUDYLARYŇ PATYŞASY ISADYR» diýen etmiş ýazgysyny asdylar. ³⁸Onuň bilen bile iki garakçy hem haça çüýlendi. Olaryň biri Isanyň sag tarapynda, beýlekisi çep tarapyndady. ³⁹Geçip barýanlar başlaryny ýaýkap, Isany ýaňsylaýardylar. ⁴⁰Olar: «Hany, Sen ybadathanany ýykyp, üç günde saljakdyň-a. Eger Hudaýyň Ogly bolsaň, haçdan aşak düş-de, Özüňi halas et-däl!» diýýärdiler. ⁴¹Ýolbaşçy ruhanylar, Töwrat mugallymlary, ýaşulular hem Isany hut şunuň ýaly masgaralap, biri-birlerine: ⁴²«Özgeleri halas etdi, emma Özünü halas edip bilenok. Özem Ysraýlyň Patyşasymyş! Onda, goý, Ol häziriň özünde haçdan aşak düşsün, biz hem Oňa iman edeli. ⁴³Ol Hudaýa

sygnyardy. Eger Hudaý halaýan bolsa, goý, häziriň özünde Ony halas etsin. Hany, Ol: „Men Hudaýyň Ogludyrin“ diýýär-dä» diýişýärdiler. ⁴⁴Şeýle hem, Isa bilen bile haça çüýlenen garakçylar-da Oña sögýärdiler.

Isanyň ölümi

(Mark 15:33-41; Luka 23:44-49; Ýohanna 19:28-30)

⁴⁵Günortan on ikiden öýlän sagat üçe çenli tutuş ýurdy garaňkylyk gaplap aldy. ⁴⁶Öýlän sagat üç töweregi Isa gaty ses bilen gygyryp: «Elohi, Elohi! Lema sabaktani?» ýagny: «Hudaýym, Hudaýym! Näme üçin Meni terk etdiň?» diýdi. ⁴⁷Ol ýerde duranlaryň käbirleri muny eşidenlerinde: «Ol Ylýasy çagyryýar» diýişdiler. ⁴⁸Bir adam ylgap baryp, bir esgini sirkä batyrdy. Ony bir taýagyň ujuna dakdy-da, içirjek bolup, Isa uzatdy. ⁴⁹Beýlekiler-de: «Hany, göreliň! Ylýas gelip, Ony halas edermikä?» diýişdiler. ⁵⁰Isa ýene-de gaty ses bilen gygyryp, jan berdi.

⁵¹Şol wagt ybadathananyň tutusy ýokardan aşaklygyna ýyrtylyp, ikä bölündi, ýer titräp, daşlar ýaryldy. ⁵²Mazarlar açylyp, ölen ençeme mukaddes adamlaryň jesedi direldi. ⁵³Olar mazarlardan çykyp, Isa direlenden soň, mukaddes şähere baryp, köplere göründiler. ⁵⁴Isa garawullyk edip duran ýüzbaşy bilen ýanyndaky esgerler ýer titremäni, bolan beýleki zatlary göremlerinde, gorka düşüp: «Hakykatdan-da, bu Hudaýyň Ogly eken!» diýdiler. ⁵⁵Ol ýerde uzakdan seredişip duran köp aýallar hem bardy. Olar Jelileden Isanyň yzyna düşüp

gelenlerdi we Oña hyzmat edenlerdi. ⁵⁶Olaryň arasynda magdalaly Merýem, Ýakup bilen Ýosäniň ^a ejesi Merýem bardy, şeýle-de Zebedeýiň ogullarynyň ejesi hem bardy.

Isa jaýlanýar

(Mark 15:42-47; Luka 23:50-56; Ýohanna 19:38-42)

⁵⁷Agşam düşen wagty Ýusup atly arimatiýaly bir baý adam geldi. Ol hem Isanyň şägirtlerindendi. ⁵⁸Ol Pilatyň ýanyna baryp, Isanyň jesedini diledi. Şonda Pilat jesediň oňa berilmegini buýurdy. ⁵⁹⁻⁶⁰Ýusup jesedi alyp, Ony tämiz kepene dolap, gaýada özi üçin oýduryp ýasadan täze mazarynda jaýlady. Onsoň mazaryň agzyna bir daş togalap getirip goýdy-da, ol ýerden gitdi. ⁶¹Magdalaly Merýem bilen beýleki Merýem hem şol ýerde mazaryň garşysynda otyrdylar.

⁶²Ertesi, ýagny Taýýarlyk gününüň ertesi ýolbaşçy ruhanylar bilen fariseýler Pilatyň ýanyna ýygnanysyp: ⁶³«Jenap, ol ýalançynyň entek dirikä: „Men üç günden soň direlerin“ diýeni biziň ýadymyzda. ⁶⁴Şonuň üçin üç günläp mazaryň gorag astynda saklanmagyny buýur, şägirtleri gije gelip, jesedi ogurlap, halka bolsa: „Ol direldi“ diýäýmesinler. Bu soňky ýalan öňküden-de beter bolar» diýdiler. ⁶⁵Pilat olara: «Ýanyňyza esgerler alyp, gidň-de, mazary öz bilşiňiz ýaly gorag astynda sakladyň» diýdi. ⁶⁶Olar hem esgerler bilen gidip, mazaryň agzyndaky daşy möhürlediler-de, garawul goýup, mazary gorag astynda saklatdylar.

^a 27:56 *Ýosä* – grekçe *Ýusup*, bu Ýosäniň beýleki ady.

28-nji bap

Isa direlýär

(Mark 16:1-10; Luka 24:1-12;
Ýohanna 20:1-10)

¹Sabat günü geçenden soň, hepdäniň birinji günü^a ir säher bilen magdalaly Merýem we beýleki Merýem mazary görmäge gitdiler. ²Birdenkä güýçli ýer titredi. Rebbiň bir perişdesi gökden inip, daşy bir çete togalady-da, onuň üstünde oturdy. ³Onuň görnüşi ýyldyrym ýaly öwşün atýardy, eginbaşy gar ýaly akdy. ⁴Sakçylar gorkularyndan ýaňa sandyryşyp, öli kimin ýere ýazyldylar.

⁵Perişde aýallara: «Gorkmaň! Men siziň haça çüýlenen Isany gözleýändi-giňizi bilýärim. ⁶Ol bu ýerde ýok. Ol Öz aýdyşy ýaly direldi. Bäre geliň-de, Onuň ýatan yerini görüň. ⁷Indi çalt gidip, Onuň şägirtlerine: „Isa direlipdir, Ol sizden öň Jelilä barýar. Siz Ony şol ýerde görersiňiz“ diýiň. Gulak asyň, men size muny aýdandyryn» diýdi.

⁸Aýallar gorky hem şatlyk bilen howlugsyp, mazardan uzaklaşdylar. Olar ylgaşyp, Isanyň şägirtlerine habar bermäge gitdiler. ⁹Birdenkä olara Isa düşüp: «Salam!» diýdi. Olar hem Onuň ýany-na gelip, aýagyna ýykylyp, Oňa sežde etdiler. ¹⁰Onsoň Isa olara: «Gorkmaň! Baryň, doganlaryma aýdyň, Jelilä git-sinler. Meni şol ýerde görerler» diýdi.

Sakçylaryň getiren habary

¹¹Aýallar heniz ýoldakalar, sakçylaryň birnäçesi şähre baryp, bolan ähli zatlary ýolbaşçy ruhanylara habar berdiler. ¹²Olar ýaşulular bilen ýyg-nanyşyp, maslahat geçirenlerinden soň, esgerlere köp pul berip: ¹³«Siz halka: „Biz gije ýatyrkak, şägirtleri gelip, Onuň jesedini ogurlap gidipdirler“ diýiň. ¹⁴Bu habar häkimiň gulagyna baryp ýetse, ony ynandyryp, biz sizi aladadan dyndararys» diýdiler. ¹⁵Garawullar puly alyp, özlerine buýruşy ýaly etdiler. Bu gürrüň ýahudylaryň arasynda şu güne çenli hem dowam edip gelýär.

Iň soňky tabşyryk

(Mark 16:14-18; Luka 24:36-49;
Ýohanna 20:19-23; Resul 1:6-8)

¹⁶Şunluk bilen, on bir şägirt Jelilä, Isanyň aýdan dagyna gitdi. ¹⁷Isany görüp, Oňa sežde etdiler, emma olaryň kábiri şübhelendi. ¹⁸Isa hem olaryň ýany-na gelip: «Gökde we ýerde ähli ygtyýarlyk Maňa berildi. ¹⁹Şonuň üçin hem gidiň-de, ähli milletleri şägirt ediň, olary Ata, Ogul we Mukaddes Ruhuň adyndan suwa çümdüriň. ²⁰Size buýran ähli zatlarymy berjaý etmegi olara öwrediň. Men hemişe, tä dünýäniň ahryna çenli siziň bilen bolaryn» diýdi. ^b

^a 28:1 *Hepdäniň birinji günü* – bu ýewreýleriň senenamasy boýunça ýekşenbe güntüdir.

^b 28:20 Käbir golýazmalarda *Omyň* diýen söz hem bar.